

Světlik

svět libereckých knihoven

bách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdarbůh. Být básníkem, to není jenom tak.
Oh, moje Mañon! Slunko bylo u samého západu a svatojánnští broučci vstávali.
to be done. Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
ler Fall ist.



EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program



MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Krajská vědecká knihovna v Liberci obdržela v loňském roce finanční dotaci z EU pro zkvalitnění prostředí knihovny a ochrany fondu ve výši 33 mil. Kč.

Knihovna slouží veřejnosti v nové budově už 18 let. Během těchto let prošly knihovnou statisíce návštěvníků. Prostory knihovny pravidelně udržujeme a opravujeme, ale při návštěvnosti cca 1 500 lidí denně, tedy cca 350 000 ročně, při konání cca 1 000 akcí ročně, pravidelném pořádání koncertů, přednášek, výstav a jiných aktivit pro veřejnost je přece jen zařízení knihovny mnohde opotřebované. Při přípravě projektu jsme vycházeli z aktuálních potřeb knihovny (zastaralé světelné tabule, zatékání střechem) i z požadavků čtenářů a návštěvníků (oprava sociálního zařízení knihovny, nové koberce, tichý studijní prostor).

Proto se prostřednictvím a s podporou zřizovatele – Libereckého kraje – knihovna přihlásila do Výzvy 25 – IROP a v tomto programu si určila oblasti, do kterých by chtěla investovat. Celkový rozpočet projektu činí cca 37 mil. korun a měl by být v letech 2018–2021 věnován na potřebné stavební úpravy, ochranu fondu a zlepšení prostředí pro návštěvníky knihovny. Aktivita projektu zahrnuje:

- rekonstrukci klimatizace v depozitáři starých a vzácných tisků – zajištění optimálních podmínek pro jejich archivaci,
- restaurování a zpřístupnění vybraných dokumentů (staré a vzácné tisky),
- digitalizaci dokumentů (zejména germanika z Českých zemí a regionální fond),
- vytvoření tiché studijní zóny pro návštěvníky knihovny, které zahrnuje zasklení části studovny, rekonstrukci studijních boxů a vytvoření kolektivní studovny včetně vybavení,
- rekonstrukci WC pro návštěvníky (ve všech patrech knihovny), dílčí opravu střechy (světlík), renovaci osvětlení v prostorách pro veřejnost, nový koberec do všech půjčoven, pořízení regálů na časopisy, vybavení a zařízení Knihovny pro děti a mládež,
- přechod na technologii RFID umožňující samoobslužnou výpůjčku a lepší ochranu fondu,
- pořízení nových mediálních tabulí na venkovním pláště budovy nad hlavním vchodem,
- zkvalitnění podmínek pro uchování dokumentů v depozitářích: nákup speciálních zářezek do skladu, pořízení speciálních ochranných obalů na periodické dokumenty.

S realizací projektu bylo započato v letošním roce a bude pokračovat až do roku 2021. Bude nutné omezení služeb čtenářům – kvůli nutným stavebním úpravám bude v létě 2019 knihovna uzavřena, aby mohla proběhnout rekonstrukce WC pro veřejnost, výměna osvětlení či koberců, vytvoření týmové a individuální studovny. Ostatní aktivity projektu budou prováděny průběžně a neměly by provoz knihovny narušit. Veřejné zakázky na dodavatele zboží či služeb pro knihovnu připravují pracovníci Libereckého kraje, kterým bych chtěla moc poděkovat za trpělivost a spolupráci. Brzy proběhne nákup zářezek do skladů, ochranných obalů, budeme moci začít s přípravou na přechod k nové RFID technologii. Přípravuje se i digitalizace a restaurování. Průběh příprav je někdy obtížný, výběrová řízení jsou složitá a jejich realizace trvá déle, než bychom chtěli. Přesto věříme, že postupnou realizací projektu se podaří zlepšit návštěvnícký komfort a využívání služeb knihovny bude i nadále ještě větší radostí pro všechny její uživatele.

Blanka Konvalinková
ředitelka

Obsah

SVĚT libereckých knihoven.....	2
<i>Z knihovny</i>	<i>2</i>
<i>Krátce z knihovny.....</i>	<i>2</i>
<i>Knihovna se zapojila do projektu na podporu čtenářské gramotnosti.....</i>	<i>3</i>
<i>Tvoří knihovníci a přátelé knihovny</i>	<i>4</i>
<i>L. Kotková: Rozhovor a ukázky z tvorby.....</i>	<i>4</i>
<i>Z regionu</i>	<i>13</i>
<i>Knihovny regionu</i>	<i>13</i>
<i>Knihovna v nádražní budově? Proč ne!.....</i>	<i>22</i>
SVĚT hravých věd	23
<i>Frkačka</i>	<i>23</i>
SVĚT veletrhů a soutěží	24
<i>M. Kozáková Pospíšilová: Nebodáčkův zlý sen</i>	<i>24</i>
SVĚT souvislostí	27
<i>M. Sekyra: Liberecko v české krásné literatuře XV.....</i>	<i>27</i>
SVĚT mladé literatury.....	35
<i>A. Bohdálková, T. Csibová</i>	<i>35</i>
HOST Světliku.....	36
<i>G. Mandics: Otevřené struktury bytu.....</i>	<i>36</i>
SVĚT kritického myšlení.....	38
<i>Spisovatel Ladislav Muška 90!</i>	<i>38</i>
<i>Vyprávění o člověku.....</i>	<i>39</i>
<i>Česká slečna Marplová z Varnsdorfu</i>	<i>44</i>
<i>Konec starých časů Jaroslava Žáka a Tomáše Syrovátky.....</i>	<i>45</i>
<i>„Severská“ krimi ze Šluknovska</i>	<i>46</i>
<i>Za básníkem Augustinem Skýpálou.....</i>	<i>47</i>

Redakční rada:

Marek Sekyra [KAL]

Blanka Konvalinková, Eva Štátná, Libor Schiffner [KVK]

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci [KVK] spolu s Kruhem autorů Liberecka [KAL] jako účelové tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Projekt je podpořen Fondem kultury a cestovního ruchu.

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751



Krátce z knihovny

Novinka pro milovníky jazzu



Již několik let nabízíme našim hudebnilovným návštěvníkům hudební online databázi **Naxos Music Library** – unikátní sbírku, která obsahuje více než 2 miliony nahrávek světové klasické hudby. Databáze je dostupná 24 hodin denně, 7 dní v týdnu pro všechny registrované čtenáře knihovny, kteří se mohou do tónů hudby zaposlouchat v pohodlí domova po přihlášení do Konta čtenáře.

Od srpna naši nabídku rozšířila unikátní sbírka světové top jazzové hudby **Naxos Music Library Jazz**, která obsahuje téměř 200 000 nahrávek od 400 hudebních vydavatelství, mezi nimi např. Fantasy, Storyville, ACT nebo Atlantic. Milovníky hudby možná potěší také další hudební databáze – **Naxos Video Library** – na rozdíl od dvou předchozích neobsahuje hudební nahrávky, ale videozáznamy hudebních vystoupení, oper, baletních představení, živých koncertů a dokumentů v provedení světových operních stánků, baletních souborů, orchestrů a uměleckých skupin.

Neváhejte a vyzkoušejte hned, přihlášení je otázka okamžiku. Více o použití databází: <https://www.kvkl.cz/e-knihovna/licencovane-data-baze.html>.

Nebojte se ukázat, že máte rádi knihovnu

Nebojte se ostatním ukázat, že máte rádi knihovnu – ať už naši nebo nějakou jinou. Ve vstupní hale na Informační službě a ve 3. patře v Knihovně pro děti a mládež si můžete zakoupit knihovní propagační předměty – pexeso, bločky,



tužky, turistické vizitky, placky s našimi dětskými motivy, pastelky... Po prázdninách jsme si pro Vás připravili zbrusu nové „knihovní placky“ s různými slogany, které můžete zakoupit za 10 Kč.

Knihovna na Benátské



Co se vám vybaví, když se řekne Benátská? Kapely, dobrá hudba, zábava... A co Benátská a knihovna? V sobotu 28. července 2018 jsme

se přesvědčili, že to jde dohromady! Dostali jsme příležitost představit se v pro nás netradičním prostředí a zdá se, že jsme zaujali. Náš stánek navštívila spousta zájemců – někteří nadšení, jiní překvapení, ale všich-



ni plní zájmu. Návštěvníci si u nás mohli koupit starší knihy, CD, LP nebo DVD a také hezké propagační předměty.

Moc děkujeme za váš zájem a těšíme se někdy na viděnou při podobné příležitosti.

Nová nabídka vzdělávacích programů pro střední školy

Od 1. září jsme rozšířili nabídku vzdělávacích programů pro střední (případně i vysoké) školy. Kromě tradiční exkurze po knihovně nabízíme workshopy zaměřené na práci s informacemi a informačními zdroji (např. workshopy Všechno, co jste chtěli vědět o citování, Wikipedie? Ano!! Ale..., Zpracujte si u nás Vaše téma ad.). Z předchozího období v nabídce zůstala např. přednáška Dějiny knihy nebo přednášky o regionální literatuře. Nově nabízíme historickou přednášku o II. československém zahraničním odboji v období 2. světové války nebo přednášku o Dimitriji Šostakovičovi. Kompletní informace o všech programech a možnostech přihlášení jsou k dispozici na webu knihovny: <https://www.kvkl.cz/sluzby/vzdelavaci-akulturni/exkurze.html>.

Dana Petříděsová

Knihovna se zapojila do projektu na podporu čtenářské gramotnosti

Od 1. 7. 2018 v naší knihovně funguje Metodické centrum pro podporu čtenářské gramotnosti (čtenářskou gramotnost lze velmi zjednodušeně definovat jako porozumění psanému textu), které vzniklo v rámci projektu Libereckého kraje Naplňování Krajského akční-

ho plánu rozvoje vzdělávání Libereckého kraje I. (Výzva OP VVV 02_16_034 Implementace krajských akčních plánů I [I KAP]).

Metodické centrum se zaměřuje na zvyšování dovedností pedagogů základních a středních škol v rozvoji čtenářské

gramotnosti a podporu pedagogů v aktivitách, jež přispívají ke zvýšení úrovně čtenářské gramotnosti u žáků i studentů.

V rámci projektu proběhne na půdě knihovny vždy 4x do roka odborný seminář pro výše zmíněné cílové skupiny. Pro každý seminář bude připraveno jedno či více zajímavých témat. Při jejich přípravě se pracovníci centra dotazovali mezi pedagogy a z krátké ankety vzešla celá řada zajímavých požadavků, např.: čtením a psaním ke kritickému myšlení, tvůrčí psaní, čtenářské dílny (jak vybrat dobrou knihu, čtení s předvídáním), využití komiksu při výuce, trénink paměti, jak pracovat s knihou a připravit si o ní referát (čeho si všimnat, nad čím se zamýšlet), jak vést žáky k poezii, a mnohá další.

Na prvním setkání, které se uskuteční 31. 10. 2018, zazní přednáška PhDr. Víta Richtera, ředitele Knihovnického institutu, s názvem České děti a mládež jako čtenáři v roce 2017, která představí výsledky celostátního průzkumu čtenářství dětí a mládeže. Pro druhou část semináře je připraven workshop Mgr. Pavliny Lišovské z Centra dětského čtenářství v Brně, účastníci si budou sami vyzkoušet neotřelé způsoby psaní referátů o knize. Druhé podzimní setkání 28. 11. 2018 povede Mgr. Jindra Bachmanová a bude se věnovat tréninku paměti jako podpůrnému prostředku pro rozvoj čtenářské gramotnosti.

Metodické centrum bude v rámci projektu fungovat do 30. 6. 2020.

Dana Petřýdesová
Kateřina Vítková



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



Tvoří knihovníci a přátelé knihovny

Ludmila Kotková

rozhovor a ukázky z tvorby

Ve Vašich knihách nalezneme různorodé texty-vyprávění, úvahy, básně, citáty... Jak byste se Vy sama jako autorku popsala?

Sama nevím. Ale když o tom mohu přemýšlet, tak jsem vlastně přešla od psaní deníků k napsání knížky. Deníku jsem sdělovala všechny pocity a myšlenky, které

se zrodily pod vlivem hnutí mysli následkem prožitého. Deník ledacos uschová a navíc je i jakousi pojistkou paměti. Když se člověk v mládí zamiluje, napíše básničku. Napíše si ji do deníčku. A někdy se s ní i pochlubí. Zkoušela jsem posílat příspěvky třeba do studentských novin nebo do časopisu Československý voják...





Otiskli Vám to?

Většinou ne. Přišly odborné kritiky s radami, jak psát. Ale můj pohled na věc je takový, že to, co člověk napíše, stylisticky tak moc regulovat nelze, protože za tím vězí projev srdce a mozek to pak pošle na papír.

Jak to bylo s Vaší literární tvorbou dál?

Brzy po škole jsem se vdala do naprosto odlišného prostředí, kde pro knihy a všechno, co s nimi souviselo, nebylo příliš porozumění. Bylo mi řečeno: „Přinesla sis knihy? No to tady nebudeš potřebovat.“ Nehledě na to, že přišly existenční starosti, vedle zaměstnání se muselo stíhat ještě hospodářství. Starost o rodinu a živobytí byla zkrátka přednější. Pokud jsem měla nějaké tvůrčí sklony, tak jsem je uplatnila v našem vesnickém ochotnickém souboru, jež ož jsme byli s manželem členy. A když už na nějaké to hnutí myslí došlo, posloužil právě deník. Ale myslím si, že pro moje psaní sebrala zásadní roli dlouholetá

korespondence s mým profesorem ze zemědělské školy v Turnově. Ta korespondence trvá dodnes, je to už skoro padesát let. První dopisy mívaly i třicet stran. Svěřovala jsem jim své úvahy či poezii. Pan profesor, na škole jeden z nejobávanějších, byl vlastně mým prvním kritikem. Vzájemně jsme si žertem vybrožovali, že by se korespondence toho druhého mohla zveřejnit. Myslím si, že tam to zrníčko počalo klíčit. Ale než jsem se odvážila svou tvorbu zveřejnit, trvalo to deset let.

Kdy to bylo?

*V roce 2008 jsem podstoupila závažný krok ve svém soukromém životě. Bylo mi šedesát let, osamostatnila jsem se a rozhodla se k vydání knížky. Neměla jsem ani počítač, ani peníze. Měla jsem jenom chuť a vůli a plnou hlavu témat. Vyklidila jsem šuplíky, vytřídila deníčky a začala chodit po tiskárnách, kde jsem se vyptávala na ceny, a jak se co dělá, když se chce vydat knížka. A velmi nesměle, bez jakékoliv zkušenosti, bez slavného jména v zádech, jsem se pustila do hledání sponzorů. Kdyby šlo o řemeslo, dalo by se mluvit o začátku na koleně a od nuly. V roce 2010 byla knížka s názvem *Mosť* na světě.*

První knížka tedy vznikla z těch věcí, které jste měla víceméně hotové?

Ano. A v okamžiku kdy jsem zaznamenala kladné reakce, což bylo velmi brzy, neměla jsem problém pustit se hned do druhé.

Co pro Vás bývá impulsem pro psaní?

Emoce. Kladné i záporné. Třeba jsem stála v obchodě za pultem a naštvála mě

zákaznice, bylo to tak hluboké, že jsem rychle sehnala kus papíru, třeba jsem vytáhla z nějakého pyžama tu tvrdou desku a už jsem psala. Je z toho ve třetí knize básně o šestnácti slokách, tak jak jsem ji v tom krámě napsala, vůbec už jsem s tím nemusela hnout. Nebo například cestuji vlakem na Moravu, cosi postřehnu mezi cestujícími a úvaha je na světě. Sedím na skále nebo na břehu řeky a musím popsat tu krásu. Jsou lidé, kteří podle té knihy jedou na to místo na dovolenou a pak mi přivezou z té cesty fotozáznam. A to je milé.

Děláte to tak doposud, že když Vás popadnou nějaké emoce, vezmete papír a okamžitě píšete?

Přesně tak.

Jaký je to pocit, když Vaši nově vytištěnou knížku držíte v ruce?

Půlkou mi buší srdce trémou, zda se bude lidem líbit, a půlkou radostí a zvědavostí.

Tématem, se kterým se ve Vašich knihách často setkáváme, je toulání...

Já jsem se vždycky ráda toulala. Dívám se tam na ten druhý kopec a chci vědět, co tam je, chci se tam podívat. To nebyl v každé rodině běžný způsob života. Ale já jsem byla z mládí nakažena atmosférou sobotního nádraží v Turnově, kdy lidičky všech věkových kategorií s bágly a s kytarami spěchali do přírody. Chtěla jsem taky, i když bydlím v nádherném koutě. A chtěla jsem to dopřát dětem. Brala jsem s sebou i ty ostatní z vesnice. Rychle to uteklo, děti dospěly, stala jsem se babičkou a vše se opakovalo, tentokrát s vnoučaty. Nesměla jsem ale doma nic zanedbat, tak

jsem ve tři, čtyři ráno vstala, udělala si svoji práci, děti mi pomohly, a když bylo vše hotové, mohli jsme jít. Občas měl někdo pichlavé řeči typu „no jo, někdo má holt čas na toulání“. Já jsem se pak už naučila si to obhájit. Nikdo za mě nic nemusel dělat, měla jsem uvařeno, usušené seno, nakrmeno, tak proč bych nešla? A dnes, když už vnoučata vyrostla, chodím s kamarádkami-důchodkyněmi a při tom toulání se ještě krásně vypovídáme ze všech starostí.

Na čem pracujete v současné době?

Dokončila jsem pátou knížku. Nechtěla jsem už nic psát. Poslední tři roky byly o zdravotních problémech mých i mého muže, o jeho skonu a následných nepříjemných událostech. Skoro rok jsem nemohla vůbec psát. Pak se ozval Jizersko-jestědský horský spolek, zda bych jim něco nenapsala do ročenky. Vznikl z toho článek o těch lavičkách (Lavičky na Rašovce, Ročenka Jizersko-jestědského horského spolku 2017). A najednou jako kdyby se ve mně něco odemklo, sedla jsem k počítači a do měšce jsem měla základ nové knihy.

V jakém nákladu jste ji nechala vydat?

Nechala jsem udělat devadesát výtisků na zkoušku. Je pokud jiná než ty ostatní, je v ní méně poezie a nemohla jsem se nezmínit, čím jsem si v těch třech letech prošla. Kritériem byly i peníze. Nesnadno se shánějí.

Představovalo pro Vás psaní této knihy určitou formu terapie?

Ano, dá se to tak formulovat. V podstatě jsem ze sebe potřebovala určitou věc

dostat, ale zase jsem nechtěla čtenáři přinést smutnou knížku. Tak mi toulání teď posloužilo i trochu zástupně. O to víc ho vlastně považuji za důležité, osvobozuje.

Jak se ta knížka jmenuje?

Nese jméno A pak si budem užívat. Jsou to slova mého muže. Kniha se původně měla jmenovat Nic nového pod sluncem, protože to tam několikrát poznamenávám. Žila jsem s tím skoro celý měsíc, co jsem ji psala. A pak jsem se dostala na závěr, kdy odchází ten můj muž. Právě tato slova mi řekl ještě před svým onemocněním. Tak jsem se rozhodla, že se kniha bude jmenovat podle té jeho věty. Je to i takové memento. Víte, pořád se říká, že jsme tady na chvílku, ale my to říkáme s takovou lehkostí, kdo ví, zda to vůbec myslíme vážně, protože se chováme úplně jinak.

Carpe diem (užívej dne), říkal již římský básník Horatius. Vy máte ve Vašich knihách hodně citátů od literárních klasiků. Sbíráte je?

Nesbírám, jen jsem kdysi v jednom těžkém období hledala, kde jsem udělala chybu, tak jsem v knihkupectví skupila snad všechny filozofické knihy...

Hledala jste odpovědi?

Ano. Bylo to lepší, než se ptát alkoholu nebo kamarádek.

Dáváte někomu číst texty ještě dříve, než je kniha vytištěná?

Nedávám. Tentokrát jsem ale udělala výjimku, neboť v závěru knihy jsem měla velký problém právě s emocemi a potřebovala jsem, aby mi je někdo rozumný, klidný a znalý poměrů ohlídal, abych jejich neuváženým použitím knihu neznehodnotila. Proto jsem se obrátila na dlouhou přítelkyni, paní inženýrku Burdovou, a ta mi nic nevytkla. Já jsem nechtěla mít jako závěr knihy pobřeb, tak jsem se dostala od úvahy, že si odcházení nemůžeme nacvičit, k tomu, jak jsem začínala znovu žít, do toho jsem zmínila i ty lavičky na Rašovce. Jak to bylo moc hezké, že lidé udělali dobrý skutek. Přála bych každému, ať se radši pohybuje mezi dobrými skutky než mezi podrazy. Jak jsem psala: každý máme živnost na dělání dobrých skutků, ale co je to platné, když i ti lumpové říkají svým skutkům, že jsou dobré. A kdo to posoudí, když každé jsme jiné?

ptala se Františka Párysová

PROČ TOULÁNÍ?

Honza Nedvěd v jedné písni zpívá, že toulání je názor. Přiznala jsem se, že panenky v mém dětství nehrály tak důležitou roli jako u jiných děvčátek. Já jsem se ráda toulala. Už v dětství, když jsem byla u jedné či druhé babičky, to bylo za humna, do Březiny, do Dubiny, do Strání. Podívejte, jen ty názvy, co mají v sobě poezie. V Liberci, tam co jsme bydleli, bylo v blízkosti hned několik potoků. Jak už jsem zmínila, jeden protékal naší ulicí, dokonce i naším dvorkem. Ještě se dvěma kluky jsme vždy vybrali jeden z potoků a šli jsme hledat jeho pramen. Někdy jsme to za den ani nestihli. Všechny potoky přitékaly z Ještědského hřbetu a hledat pramen





v zarostlém lese nebylo jednoduché. Vracela jsem se pěkně zřízená, ale tentokrát se to obešlo bez výprasku, protože ti kluci byli syny našich učitelů, a také nebyli bití. Tak mamka zachovala dekorum, když nebyli bití oni, nemohla jsem být bita ani já.

Toulání mi zůstalo. Bydlím na šťastném místě. Stačí udělat pár kroků od domova na jakoukoliv stranu a člověku se naskytne výhled jako z pohlednice. A že je na co se dívat. Jizerské hory, Krkonoše, hřeben Černé Studnice, Kozákov, Tábor, Trosky, Vyskeř, Bezděz, Ralsko, Lužické hory. A mne, samozřejmě, všechny ty kopečky přitahují.

„Vždyť se tady můžeš procházet každý den,“ často jsem slýchávala. Ale tady to znám a já to chci poznat i tam. Člověk musí doma napracovat čas, který potom toulání věnuje. A to já zase napracuju ráda, jen když budu moci jít. Ráno brzy na vlak, nebo na autobus, vystoupit kdekoli a jít a jít touhle kudrnatou krajinou. (To slovo kudrnatá není z mé hlavy, to říká pan Miloš Wondrák od nás ze vsi a mně se ten výraz „kudrnatá“ tak líbí, že ho používám.) A dívat se kolem sebe. Stoupat podle Děsné, nebo Jedlové, vracet se do Kořenova, nebo do Oldřichova, koupat si nohy ve Štolpichu, nebo v Černé Nise. Zjara kráčíte mezi žlutými lány řepky nad Lomnicí k Táboru, jindy se konvalinkovým rájem vracíte z Kozákova do Malé Skály, a kdo nevěří, že jaro tady opravdu už je, ať se jede přesvědčit do Pekla u České Lípy. Při pohledu na miliony rozkvetlých bledulí věřit jaru bude. Jaro můžete obdivovat i v Sedlejovicích nad rozkvetlými podléškami. A bude-li vám tam jaterníků málo, vydejte se na Červenou Třešňou. Tam jsou z nich celé koberce. Vyjeďte si v červnu do Brtníků, pusťte se mezi obřími mraveništi do údolí Křinice, nebo do Kyjovského údolí. Navštivte o prázdninách Vlčí Horu či Tanečnici a nebudete na pochybách o tom, že v parnu stačí jen kratší túra, hlavně ať neujede vlak, vždyť tady jezdí asi jenom dva. Co myslíte, která cesta je půvabnější, ta z Debrného na přehradu Les Království, nebo ta z Miletína přes Bažantnici do Bělohradu? Na Byšičkách nemůžete nevnímat, že jste v Erbenově kraji. Shlížíte-li ze Zvičiny, nebo ze Žalého, zkuste uhodnout, co před vámi v dálce ukrývá mlžný opar.

Mám doma knihu. Kraj kolem Jizery. Autoři Jana a Josef Scheybalovi a Bohumil Jakoubě. Taková kniha, to je poklad nad poklady. Alespoň pro mne. A v té knize je obrázek panoramatu západních Krkonoš, pořízený u sochy sv. Josefa, kterou najdete na úbočí Petruškových vrchů před Vysokým nad Jizerou. Propadla jsem zcela touze podívat se na to místo ještě dřív, než půjdu na operaci kyčle. A tak jsme se s přítelkyní vydaly na cestu. Abych mohla jít a neměla velké bolesti, bylo nezbytné sníst nějakou tu pilulku. Řeknu vám rovnou, nebylo to tímhle směrem naposledy. Ta první túra byla z neznalosti terénu nejnáročnější. Vlastně jsme obešly celý příchovícký kopec. Ale dojmy za to stály a nutí mne do tohoto líbezného kraje stále se vracet. Těžko říct, ve kterém období je tu nejkrásněji, nic před vámi neukryje podzim. Ten si dá záležet, aby příroda všechno odevzdala lidem na stůl i do stodol, aby jim v zimě nic nechybělo.

Podzim mi voní nejvíc. Brouzdat se ještě naposledy ledovými potoky, zabalit nohy do teplých ponožek a vkročit do spadaného, bukového listí. To je zlata! To je vůně! Vylézt na Bílé skály. Kontrast rudých jeřabin na kmíncích, zdeformovaných vichry a sněhy, ten kontrast rudé a zlaté s modrou na nebi, to je záležitost pro fotografa nebo pro malíře. A kdo se po cestě do Vysokého nad Jizerou se sv. Josefem nad Sklenařicemi mine, neví, o co přišel. Dívám se se sv. Josefem do sklenařického údolí, někde blízko se paří hnůj, nízké mraky se předhánjí na obloze a já si představuji, jak v paseckém kostele zní krásná hudba. Tak mi o tom psal můj učitel. Ráda tam sedávám a prosím sv. Josefa, ať nedopustí, abych přišla o nohy jako můj táta, taky Josef.

Je úplně jedno kudy, odkud a kam jdete. Ale není jedno, jak se díváte. Já se neumím dívat v rovinách, a proto se mi tam tolik nelíbí, jako v tomhle kudrnatém kraji. Dívejte se a vnímejte.

Za čas zjistíte, jak jste zbohatli.

(z knihy Mosty)

NA PROCHÁZCE

Řekněme, že jsme spolu na procházce,
a že Tě vezmu do míst,
která se naučíš mít rád.
Už v Šimonovicích na zastávce
se můžeš začít rozhlížet
a zkusit jmenovat vrcholy Jizerských hor,
které nabízí za Tvými zády jejich panoráma.
Každým krokem dál a vzhůru od vesnice,
když se zastavíš a budeš se ohlížet,
tak se na širokoúhlé ploše
představí ne jen tak ledajaká porce



krásných rozhledů.
Budou to samotné Krkonoše.
Docela úzká silnice
se teď pokorně vine po vrstevnici.
Každá zatáčka doprava a každý krok
nás ošidí o kousek obrazu za námi.
Věř mi, že nemusíš pospíchat.
Už za chvíli budeme na Rašovce
a Ty určitě nebudeš litovat,
že jsi na opačné straně kopce.

(z knihy Aby k sobě všichni pasovali)

ŘEKY, OBLÁZKY A POPEL

Vysypte můj popel do soutoku Jizery a Kamenice!
Tudy jsem chodila ponejvíce,
Ruce plné oblázků,
Věřila jsem na lásku.

Vysypte můj popel do soutoku Vošmendy a Kamenice!
Tudy jsem chodila ponejvíce,
Ruce plné oblázků,
Věřila jsem na lásku.

Vysypte můj popel do soutoku Děsné a Kamenice!
Tudy jsem chodila ponejvíce,
Ruce plné oblázků,
Věřila jsem na lásku.

Vysypte můj popel do soutoku Jedlové a Kamenice!
Tudy jsem chodila ponejvíce,
Ruce plné oblázků,
Věřila jsem na lásku.

Vysypte můj popel do soutoku Jeleního potoka a Kamenice!
Tudy jsem chodila ponejvíce,
Ruce plné oblázků,
Věřila jsem na lásku.

(z knihy Mosty)



KAMENICE

Meandry, potůčky, zrcadla tůní –
něžné údolí Kamenice.
Jizerské ticho,
nasáklé vůní smrků rovných jak svíce.
Kdo tudy prošel,
znaven či svěží,
potěšil svoje srdce.

Meandry, potůčky, zrcadla tůní,
bývalo údolí Kamenice,
než do něj vtrhla povodeň.

Smrky, rovné jak svíce, vyrvala
a jako pochodeň
je vrhla do útrob koryta.
Skály na obou březích
zesínaly do barvy perleti
a společně s vichřicí
úpěly v bolestném duetu.
Letité pařezy těžila z břehů
sílu moderního bagru.
Balvany vrhla proti mostu,
jenž se podobal rámu zničeného obrazu,
znázorňujícího spoušť.
Kolejnice vyrvané z náspu
demonstrovaly sílu
běsníků Kamenice.

Meandry, potůčky, zrcadla tůní –
něžné údolí Kamenice.

Jizerské ticho,
nasáklé vůní smrků, rovných jak svíce.
Vlídny šum lesů nad přehradním jezerem
vody pro žíznivé statisíce.
Mlha si ustlala nad hladinou,
aby ji ráno mohl probudit zpěv
ještě volných ptáků.
Řeka dostala svěřací kazajku z betonu.
Kamenici dál tluče hrdé srdce.

(z knihy Mosty)



PASEKY NAD JIZEROU

Marnotratné buky
rozházely zlato všude kolem sebe
a beze studu vystavily na obdiv svá šedá,
postříbřená těla,
jež nahatá a ztepilá,
pyšně míří do nebe.
A já pod nimi brouzdám se sama,
spadáným zlatem
a jedno tělo bych tu míti chtěla.

Bělokoré břízy
rozpačité šumí píseň plachým vánkem
a jenom cudně upouštějí z barevných svých větví
list zežloutlých šatů.
Zřejmě tuší,
že už brzy usnou dlouhým zimním spánkem.
A já pod nimi sedím tu sama,
v záplavě barev
a nevím, lásko, kolik chystáš zvrátů.

Stříbrošedé buky!
Spanilé břízy!
Až roztají sněhy
a po vlnách divoké Jizery
k vám připluje paprsek teplého slunce,
puknou nalité pupeny květů voňavé něhy.
A já pod vámi loudat se budu
kvetoucím jarem
a hojit bolavé srdce.

(z knihy Mosty)

LUDMILA KOTKOVÁ vydala ve vlastním nákladu knihy *Mosty* (2010), *Lidi nejsou puzzle* (2012), *Aby k sobě všichni*

pasovali (2013) a *Z lásky k věci* (2015). V současné době vydala pátou knihu *A pak si budem užívat*. Žije v Šimonovicích.



Z regionu

Knihovny regionu

Zákupy



Přes sedmdesát let funguje knihovna v **Zákupcech** na Českolipsku. Byla založena po druhé světové válce a sídlila v kapucínském klášteře. Mnohokrát se stěhovala, až před několika lety našla (snad definitivně poslední) útočiště nedaleko náměstí v Mimoňské ulici. Zvenčí příliš pozornost nepoutá, její

existenci prozrazuje pouze nenápadná tabule s nápisem Městská knihovna. O to úchvatnějším dojmem však působí její vnitřní prostory: pět průchozích, vzdušných, světlých místností (plus zázemí a místnost k uskladnění méně žádaných knih). Knihovna prošla na přelomu loňského a letošního roku celkovou rekonstrukcí – sáhlo se ke stavebním úpravám, nově se vymalovalo, byl zakoupen nový nábytek, zmodernizováno sociální zařízení a změnilo se i uspořádání regálů. V tom byly místním velmi nápomocny pracovníce Městské knihovny v České Lípě, pod níž nákupská knihovna metodicky spadá. Také došlo k přebalení celého fondu, čítajícího 8000 položek. *„Lidé byli nadšení, mysleli si, že jsou všechny knihy nové,”* směje se knihovnice Ivona Patočková.

Po tříměsíční pauze se 6. března 2018 knihovna opět otevřela pro čtenáře. Výpůjční hodiny jsou dvakrát týdně, v úterý a ve čtvrtek od 13:30 do 18:00. Neoficiálně i v sobotu, kdy se zde paní Patočková zabývá úklidem a pomocnými pracemi. Přes léto byl provoz omezen jen na úterky, ale mnoho lidí si to stejně nezapamatovalo, proto tu knihovnice zůstávala i ve čtvrtek. Jelikož už žije sama, může knihovně věnovat tolik času, kolik je zapotřebí. Do knihovny prý chodila, sotva se naučila číst. Nejprve pomáhala zdejším knihovnicím a posléze je na jejich postu vystřídala.



Bylo to v době, kdy se začal zavádět elektronický systém a starší kolegyně si s počítačem zrovna netykaly.

Na místě vedoucí působí již bezmála třicet let. Není proto divu, že všech 137 registrovaných čtenářů zná jménem, pamatuje si čísla jejich průkazek i to, které výpůjčky mají zrovna na kontě. Dobře ví, kdo co rád čte, proto některým čtenářům už dopředu dává stranou „ty jejich“ autory a dokáže poradit, pokud se někomu nechce hledat v regále

či v online katalogu. Lidé si také zvykli sdělovat jí své požadavky na pořízení konkrétních titulů.

Členství v knihovně je zpoplatněné (pro dospělé 100 Kč, pro seniory 50 Kč a pro děti 40 Kč na rok), ale raritou je, že paní Patočková nedává pokuty za pozdní návrat knížek, protože nechce čtenáře odradit. Posílá pouze upomínky.

Knihovnu v Zákupcích navštěvují převážně starší lidé. Mladší na čtení údajně nemají čas. Ivonu Patočkovou mrzí především malý zájem dětí. Chodí si jen pro povinnou četbu a poté, co opustí základní školu, již do knihovny nezavítají. Příliš úspěšné nebyly ani exkurze. „*Dětem se sice v knihovně líbí, jsou nadšené, ale stejně se nepřiblíží.*“ Proto si paní Patočková vychovává další čtenáře alespoň z řad vlastních vnoučat a pravnučat. Dle jejího názoru by mohlo být

ve fondu více dětských knížek a lituje, že jich bylo při revizi možná až příliš mnoho vyřazeno.

Návštěvnost knihovny ovlivňuje i počasí. *„Jak byla vedra, měla jsem tu za den třeba i 28 čtenářů a nikomu se z příměrně chladné místnosti nechtělo.“* V zimě sem zase chodí děti přečkat dobu, než jim pojede autobus do okolních vesnic. Ty ale láká především internet, který je zdarma. Mnohdy se lidé také zastaví jen tak na kus řeči. *„Knihovna je příměrně v centru, tak se dozvím vše, co se v Zákupcích děje,“* žertuje Ivona Patočková. S veselostí je však konec, když přijde řeč na pořádání akcí. *„Ráda bych v knihovně dělala besedy, jenže by nikdo nepřišel. Podobné je to i s ochotníky, kteří nám tu předčítali, na divadlo také chodí jen rodinní příslušníci. Těžko říci, čím to je. Snažila jsem se i o založení klubu seniorek, ale nebyl zájem.“*

Radost má paní knihovnice z provedené rekonstrukce a také z vysokého příspěvku 70 000 Kč, který dostala v loňském roce od města na nákup knih. V průměru pořizuje 350–400 knih ročně. Dříve si zařizovala akvizici sama, nyní vše probíhá přes českolipskou knihovnu, která má u nakladatelů výrazné slevy. Nevýhodou je, že se celý proces protáhne. Při objednávání přírůstků se snaží zohlednit vkus co nejširšího spektra čtenářů. Největší zájem je o čtení pro ženy a o detektivky. *„Mám pocit, že lidé už jsou v poslední době unaveni z thrillerů, kde pořád teče krev, a sáhnou raději po klasické detektivce,“* přidává zajímavý postřeh.

O dění v knihovně čas od času referuje měsíčník Zákupský zpravodaj. Vycházejí tam např. informace o nově

pořízených knihách nebo třeba oznámení, že do vstupní haly byly instalovány regály pojmenované Knihotoč, kam lidé mohou dávat knihy, které již doma nechtějí. A naopak si zájemci mohou odsud knihy odnést. Nápad měl velký ohlas, prý by na tyto dary mohla být vyhrazena i celá místnost. Paní knihovnice každou várku nejprve protřídí,



vyhodí nepoužitelné kusy, něco vybere do fondu a zbytek nechá k dispozici příchozím. Tyto knihy jdou na obdyt a občas se k tomu vážou i hodně kuriózní historky.

Povídání s paní Patočkovou proběhlo v nesmírně příjemné atmosféře. Je znát, že má svou práci ráda. *„Knihovna je můj život,“* říká. Když byla půl roku v pracovní neschopnosti, vedli knihovnu její rodinní příslušníci, aby se mohla k milované činnosti vrátit. A malá perlička – syn paní Patočkové pracoval jako stavbyvedoucí ve firmě, která realizovala výstavbu naší liberecké knihovny.

Do budoucna si pro knihovnu paní Patočková přeje jediné: „*Víc čtenářů. Vše ostatní tu už mám.*“

Bozkov



Druhá reportáž nás zavedla do **Bozkova** (okres Semily). Obec s necelými 600 obyvateli má svou knihovnu v budově základní školy. V současné podobě funguje pouhý rok, ale i za tak krátkou dobu se tu udělal pořádný kus práce. Knihovna zde sice existovala po deseti letech, dokonce na stejném místě, ale byla v zanedbaném stavu a prakticky vůbec se do ní neinvestovalo. Otvírací doba byla jednou za čtrnáct dní.

Rekonstrukce z roku 2017 dala knihovně zcela jinou podobu. Došlo k výměně podlahy, topení, osvětlení, nově se vymalovalo a pořídil se nový nábytek. Výsledkem je světlý, příjemný, moderně laděný prostor. Také knižní fond se dočkal revize a nového uspořádání. Zasloužily se o to pracovnice Městské knihovny v Semilech, které zároveň pomáhaly nastupující knihovnici proniknout do tajů knihovnického řemesla.

Dlouhá léta vedl knihovnu Karel Čermák, nyní jej nahradila Petra Balatková. Ta sice pochází ze Semil, ale

v Bozkově žije již šestnáct let. Původně pracovala jako učitelka ve Vysokém nad Jizerou, v současné době je na rodičovské dovolené. Místo v knihovně jí nabídl starosta Bozkova Stanislav Doubek, který byl projektu obnovy knihovny velmi nakloněn. Významnou pomoc nachází paní Balatková také u manžela, který působí ve stavebnictví, a na přestavbě se podílel nejen po manuální, ale též po designové stránce.

Slavnostní otevření proběhlo 17. září 2017 a vzápětí knihovna zahájila pravidelný provoz – každou středu od 15:30 do 17:30. Z důvodů rodičovských povinností paní Balatkové funguje od ledna tohoto roku knihovna v omezeném režimu jednou za čtrnáct dnů, ale od září se plánuje návrat k původní otvírací době. Dvě hodiny týdně prý zcela stačí, pravidelně si chodí půjčovat asi čtyři čtenáři. Celkem je zaregistrována asi desítky dospělých čtenářů, dětí pak o něco více.



Ačkoliv obnovená knihovna provozuje svou činnost teprve krátce, může se pochlubit velkým úspěchem. V rámci soutěže Vesnice roku 2018 získala ocenění za moderní knihovnu a informační služby, spojené s finanční dotací 20 000 Kč. Část peněz určitě případně



na nákup nových knih. Zatím je hojně využíván zejména výměnný fond ze semilské knihovny. Půjčovat si chodí spíše starší čtenáři, největší zájem je o detektivky a ženské romány od autorek Pawlovské, Monyové nebo Steellové. *„Jedna paní chodí pravidelně, půjčuje si vždy asi třicet harlekýnek a za čtrnáct dní je všechny přečte,”* prozrazuje paní knihovnice. Jelikož se v malé obci všichni znají, dokáže Petra Balatková odhadnout, jaký druh četby by se komu mohl líbit, a může konkrétní knihy doporučit. Čtenáři si prý nechají rádi poradit.

Ze služeb zde mají lidé k dispozici kopírku a internet pro veřejnost. O dění v knihovně se lze dozvědět z Facebooku. Paní knihovnice nechala také natisknout záložky, jejichž podobu navrhl její manžel. Za pana Čermáka tu fungovalo rovněž informační

středisko, ale nyní bylo přesunuto na praktičtější místo na parkoviště. Nicméně se stává, že sem zavítají turisté s prosbou o radu.

Paní Balatková se snaží naplnit ideu, kterou ostatně propaguje celý název bozkovské knihovny, totiž že by tato instituce měla sloužit i jako vzdělávací centrum. Proto zde organizuje různé kulturní a naučné akce. Zmiňuje například besedu s Jarmilou Bachmannovou o knize *Hovořit je vždy o čem*. Jako zajímavost uvedla, že do této publikace přispěl i jeden z bozkovských občanů. Velký ohlas sklídila dušičková přednáška Libora Duška na téma spiritismus v Podkrkonoší, kdy návštěvníci zcela zaplnili místnost. Zcela z jiného ránu pak bylo vyprávění mladého páru o dobrodružném cestování na motocyklu pod názvem *WayAway – Na*

bramboře kolem světa. Bohužel květnový termín přednášky návštěvnosti příliš nepřál.

Knihovna také pořádala kurzy němčiny pro začátečníky i pokročilé a lekce češtiny pro dospělé *Co jsme zapomněli ze základní školy.* Výuky se ujala sama Petra Balatková, neboť má na oba jazyky aprobaci. Úzce spolupracuje s Janou Baánovou, kolegyní z knihovny v Semilech, se kterou se zaměřily na práci s dětmi. Společně vymyslely projekt Knihoplutí určený pro žáky základní školy. Cílem bylo přitažlivou formou přivést děti ke čtení a k pravidelným návštěvám knihovny. Na závěr půl roku trvající soutěže byl každý účastník odměněn pamětním listem a knihou, nejpilnější čtenáři navíc dalšími cenami. Petra Balatková si pochvaluje, že se akce povedla. Zapojilo se do ní 80% dětí a ohlasy byly skvělé.

Kolem Vánoc se konala burza knih. Lidé mohli nosit do knihovny exempláře, které již doma nechtěli. Některé se vybraly do fondu, další se prodaly za symbolickou částku a peníze se užily na financování přednášek či další potřebné investice.

V současné době kvůli nedostatku času knihovnice akce omezila, ale od podzimu plánuje další besedy a přednášky. *„Mám přislíbeno panem Duškem, že sem přijede přednášet o česko-německých vztazích, to by se mohlo lidem líbit. Přemýšlím, co dalšího,“* říká paní Balatková s tím, že případné tipy uvítá. Ráda by se vrátila i k výuce češtiny a němčiny. A pokud bude zájem, nebrání se opět uspořádat nějaký projekt pro školu.

Nelze než obdivovat činorodost této mladé ženy. Kromě péče o čtyři

potomky a zaměstnání v knihovně se stará ještě o vedení ručně psané obecní kroniky a převzala po Karlu Čermákovi místní časopis Bozkováček. *„Přispívám do rubriky Zprávy z knihovny a mám na starosti korektury textu. Vychází dvakrát ročně, před poutí a před Vánocemi, tedy v době, kdy je nejvíce práce,“* směje se Petra Balatková.

Knihovně by se ráda věnovala i po skončení rodičovské dovolené. Do budoucna plánuje odebírat časopisy a vybudovat klidovější zónu v rohu místnosti, kde již nyní stojí pohodlná pohovka. Lidé by si tu mohli posedět a dát si kávu či čaj, které by knihovna nabízela.

A co by si paní Balatková přála? *„Více čtenářů a hodně zajímavých a navštěvovaných přednášek. Vše je teprve v začátcích, ale věřím, že za pět let to bude o značný kus dál.“*

Albrechtice



V nově rekonstruované knihovně v Albrechticích v Jizerských horách nás přivítala místní knihovnice, paní Věra Engeová. V knihovně pracuje od roku 2007, a podle svých vlastních slov k tomu přišla *„jako slepý k houslím.“* Paní Engeová působila a stále působí ve



zdejší základní škole jako vychovatelka, a byla zvyklá děti vodit do knihovny o velké přestávce. Když bývalá paní knihovnice odešla, vzala si knihovnu na starost ona. „*Takže sem i nadále vodím děti o velké přestávce,*“ směje se.

Albrechtická knihovna sídlí ve stejné budově již od doby svého vzniku, podle pamětníků od roku 1952. V rámci jedné budovy se už dvakrát stěhovala, přičemž k poslední změně došlo teprve nedávno, loňského roku. Na poslední změně knihovna vydělala – přesunula se z horních pater do přízemí, do krásných nově zařízených prostor. Se stěhováním pomáhali paní Engeové i její žáci, kteří přenášeli knížky místo hodiny tělocviku. I metodik jablonecké knihovny, pan Hejhal, se podílel na přesunu – mimo jiné probíral knihy a poradil, které už nestojí za to přesouvat.

Paní Engeová si změnu moc pochvaluje: „*Tím že se knihovna přesídlila sem, se zvedla návštěvnost. Čtenáři byli nadšení.*“ Knihovna současně slouží jako zasedací místnost obecního úřadu, má tedy více využití.

Knihovna si ale na nedostatek čtenářů stěžovat nemusí. V obci, kde sídlí 340 obyvatel, jich čtenářský průkaz vlastní 80, z toho je téměř 50 dětí. Paní Engeová pořádá mnoho akcí knihovny ve spolupráci se školou, například známou Noc s Andersenem nebo různé výtvarné soutěže. Velký úspěch měla také účast v projektu Čtení pomáhá, kde mohli školáci zapojení do projektu přečtením vybraných knížek přispět na charitativní činnost, kterou si sami vyberou. Paní Engeová v knihovně zvlášť vyčlenila knížky, které do projektu patřily, a dětským čtenářům se akce

zalíbila natolik, že uvažuje o zopakování. „Škoda že to není i pro dospělé, já bych to uvítala!“ svěruje se ještě.

Paní Engeová si nemůže stěžovat ani na rozpočet na akvizici nových knížek: „Každý rok dostávám 5 000 korun, což je na předplatné časopisů a dokoupení knih, takže pořídím tak 20 až 25 nových knih.“ Moc ji ale těší spolupráce s nakladatelstvím Brána – v obci má chalupu majitel nakladatelství, a knihovně vždy věnuje velký výběr nových knih. Ročně je nových knih tedy až mezi 50–70. Knihovna využívá také výměnných souborů, které jim poskytuje Městská knihovna v Jablonci nad Nisou, a spolupráci s ní si paní Engeová velmi chválí.

V albrechtické knihovně se vždy snaží všem čtenářům vyhovět – knihy, které zde nejsou k zapůjčení, jim jsou dovezeny z Jablonce a většinou až do domu. Paní Engeovou zájem čtenářů velmi těší, v knihovně se stavují rodiči se školáky, maminky s malými dětmi, čtenáři nosí do knihovny dary. Ne



všechny donesené knihy se dají využít a vložit do fondu, ale občas se mezi nimi objeví starší nebo novější klenoty. Ostatně paní Engeová si dává záležet, aby byla v knihovně zastoupena

vyváženě novější i starší literatura, a proto ji velmi potěšila příhoda z nedávné doby: „Přišla paní, co tu má chalupu, přivedla tatínka a říkala, my bysme si chtěli půjčit ty Zapadlé vlastence, tatínek moc touží znova si je přečíst. Tak jsme je oprášili a zapůjčili!“

Hrádek nad Nisou



Knihovna v Hrádku nad Nisou sídlí ve výstavní Schubertově vile, kde nás také přivítali Mgr. Vít Štrupl, ředitel organizace Brána Trojzemí, a Kateřina Maryšková, zdejší knihovnice. Knihovnu, kterou navštěvuje kolem 400 čtenářů, ale čekají velké změny – v centru Hrádku se pro ni staví nová budova.

Důvodů, proč se v Hrádku staví nová knihovna, je několik. Většina z nich souvisí se Schubertovou vilou, kde nyní knihovna sídlí – budova pochází z roku 1924 a původně byla rodinným sídlem ředitele hrádecké přádelny Hermanna Schuberta, od roku 2016 je kulturní památkou. Knihovna zde přebývá od roku 2000. Vila je ale rozsáhlá, tudíž na obsluhu těžko stačí jedna knihovnice, a také náročná na provozní výdaje. Budovu navíc čeká rekonstrukce, stane se z ní komunitní centrum: „Na podzim se tu začne s rekonstrukcí, to znamená

nejpozději na podzim vilu opustit,“ doplňuje pan Štrupl.

Další zásadní důvod pro novostavbu ale souvisí s provozovatelem knihovny, kterým je právě příspěvková organizace Brána Trojzemí. Ta v Hrádku zajišťuje konání kulturních a společenských akcí, provozuje informační centrum, výstavní centrum i multifunkční sál. Vše sídlí v centru města na hradeckém náměstí – knihovna tedy stojí trochu mimo. Přitom ve vnitrobloku, kde Brána Trojzemí sídlí, stál chátrající objekt, který patřil k sousednímu domu. *„Byla taková víze, že by tam byla pěkná knihovna,*“ vysvětluje pan Štrupl. Nějakou dobu trvalo, než se městu podařilo odkoupit objekt od majitelky, poté následovalo projektování, hledání financí a dodavatele, a to se protáhlo. Všichni ale doufají, že nyní už proběhne stavba podle plánu.

Jak bude nová knihovna vypadat? *„Budou tam tři podlaží, v přízemí budou časopisy a počítače, jedno podlaží pro dospělé, další pro děti. V budově bude samozřejmě výtah,*“ dodává pan Štrupl. Protože bude novostavba úzce sousedit se sídlem Brány Trojzemí, bude také možné v knihovně snáze zařídít zástup – doposud to bylo problematické.

Až se na podzim uzavře stará knihovna a než se nastěhuje do nových prostor, nebudou ale knihy zahálet: *„Při stěhování se bude rovnou dělat inventura, do knih se budou vlepovat bezpečnostní čipy a bude se přecházet na nový knihovní systém,*“ vysvětluje Kateřina Maryšková, knihovnice hradecké knihovny. V nové budově budou totiž mimo jiné bezpečnostní brány, aby se zabránilo krádežím knih. Přes zimní měsíce se tedy knihy půjčovat nebudou, ale novinky se budou dokupovat stále. Rozpočet



na nákup nových knih zůstane stejný, tedy měsíčně zhruba 5 000 Kč – a paní Maryšková už dobře zná své čtenáře, snaží se vybírat vždy tak, aby jim vyšla vstříc, v knihovně ostatně pracuje již 7 let. Ani otvírací doba nové knihovny se nebude výrazně měnit.

Pan Štrupl i paní Maryšková se už nové knihovny nemohou dočkat: „*Těšíme se, že přivítáme čtenáře v novém prostředí!*“ Ani jeden z nich se nebojí, že

by knihovna kvůli zimní pauze o současné čtenáře přišla – naopak se domnívají, že se po otevření nové budovy návštěvnost spíše zvedne, přijdou se podívat i lidé, kteří dosud čtenáři nebyli. K Hrádku nad Nisou knihovna patří již od počátku 20. století, je tedy příjemné, že se dočká nové budovy – bude jí jistě sloužit.

Františka Dudková Párysová
Michaela Staňková

Knihovna v nádražní budově? Proč ne!

Turnovská knihovna připravuje otevření nové pobočky. Původně se plánovalo otevření již na začátku září 2018, bohužel však došlo k technickým problémům a pobočka bude otevřena až na přelomu října/listopadu tohoto roku. Přesto by se mělo jednat o první knihovnu umístěnou na železniční stanici v České republice. Jak k takovému kroku vůbec došlo?

Základní idea byla vytvořit konečně po mnoha letech komunitní centrum pro městskou část v Turnově II. Nádražní budova, která je v centru této oblasti a na kterou navazují dopravní terminály, obchodní domy a další dostupné služby v této lokalitě, je proto ideálním místem pro komunitní centrum, kde by byla poměrně velká pobočka knihovny – konečně bezbariérová a prostorná. Tato myšlenka, vytvořit komunitní centrum přímo v turnovské nádražní budově, je už několik let stará, ale až v minulém roce došlo k realizaci ve spolupráci Města Turnova, vedení turnovské knihovny a státní

organizace Správa železniční dopravní cesty (SŽDC).

SŽDC před několika lety opravila exteriér nádražní budovy a v roce 2018 došlo na interiéry této historické stavby. Prostory, které získala do pronájmu knihovna, byly původně určeny pro lékárnu. V minulém roce však v lokalitě Turnova II byla lékárna nově otevřena. Proto se Město Turnov domluvilo se SŽDC, že se upraví navržený projekt pro tyto prostory a bude překreslen pro využití komunitního centra. Město se tak muselo finančně podílet na úpravě projektu. Na vybavení nové knihovny pobočky si ve svém rozpočtu vyčlenilo 800 tisíc korun.

Kromě klasického knihovnického vybavení a nábytku bude z těchto peněz financováno ještě dřevěné vestavěné patro, jež bude určeno zejména pro mládež. Na technické vybavení získala Městská knihovna Antonína Marka grant VISK 3 od Ministerstva kultury České republiky v hodnotě 51 tisíc Kč. Nová knihovna pobočka bude

veliká 120 m² a tvarově má nejbližší ke čtverci.

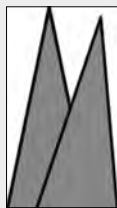
Knihovní prostor bude působit vzdušně, prostorně a především velice moderně. Smyslem je, aby tento prostor byl lákavý pro všechny věkové kategorie. Provoz je plánován jako celotýdenní; kromě výpůjčních služeb se zde budou odehrávat kulturně-vzdělávací pořady pro děti a mládež, tak i pro dospělé a seniory. Vedení města i pracovníci knihovny cítí v této lokalitě

stále nevyužitý potenciál, a proto věříme, že knihovna to tu dokáže rozhýbat. V plánu je také rozšíření služeb v případě zájmu do těchto prostor – např. Virtuální univerzita třetího věku. Důležité je však upozornit, že pobočka byla koncipována jako mnohogene- rační, aby prostor navštěvovali mamin- ky s dětmi, prarodiče s dětmi i mládež. Pobočka v Turnově II tak zajistí plno- hodnotný provoz pro dospělé a děti.

Jaroslav Kríž

Svět hravých věd

FRKAČKA



Možná sis v létě vy- robil frkačku ze stonku pampelišky – tradiční hračku svých rodičů a prarodičů.

Pokud jsi to pro jiné zábavy nestihl, nezou- fej, ještě daleko lepší

se dá vyrobit z brčka neboli slámky, jak říkají Moravané.

Jak na to: vezmeš brčko (stačí kou- sek), jeden konec necháš být a druhý přejedeš nehtem nebo uchem nůžek, aby byl pěkně placatý, a nakonec jej nůžkami sestříhneš do dvojité špič- ky (viz obrázek). No a teď už stačí vložit upravený konec brčka do pusy a fouknout.

Můžeš zkusit použít různé dlou- hé kusy brček – jaký to má vliv na výšku tónu? Co když spojíš několik brček dohromady, aby byla „trubice“

pořádně dlouhá? Můžeš taky udělat do brčka díry, jako jsou třeba ve flét- ně.

Tím se dostáváme k otázce, kte- rý hudební nástroj sis vlastně vyro- bil. Flétnu určitě ne, ta nemá žádné pohyblivé plátky. Klarinet taky ne, ten má jenom jeden. Takže nejspíš hoboj anebo možná jeho středově- ký předchůdce zvaný šalmaj. Když je „nástroj“ dlouhý a hraje hluboké tóny, můžeme ho považovat za mo- del fagotu.

Jak tu vzniká tón? Když foukneš mezi plátky, tlak je rozdělí a vzduch mezi nimi začne rychle proudit. V důsledku toho ovšem tlak mezi plátky prudce poklesne (proč, na to se ptej fyziků – tzv. aerodynamic- ké paradoxon), ony se opět přiblí- ží a tak pořád dokola, samozřejmě mnohokrát za sekundu. Tím dochází k pravidelnému chvění vzduchu pro- jevujícím se tónem určité výšky.

Co takhle udělat si s kamarády ce- lou „hobojovou“ kapelu?

Zdeněk Rakušan

Nehod'áčkův zlý sen



Téměř tři sta prací dorazilo do soutěže s názvem *Nehod'áčkův zlý sen*. Svoji tvořivost mohli soutěžící z mateřských a základních škol uplatnit hned ve dvou základních kategoriích: výtvarné a literární. Slavnostní vyhlášení se uskutečnilo 22. června 2018 v budově Krajské vědecké knihovny v Liberci, která se letos nově zařadila po bok stávajících partnerů soutěže. Kromě prostor pro vyhlášení vítězů a následnou výstavu prací knihovna přispěla také službami porotců z řad knihovníků pro zhodnocení literární části soutěže.

V pořadí již třetí kolo soutěže uspořádala liberecká nezisková organizace *Tým silniční bezpečnosti* v rámci projektu *Markéty dopravní výchova*, který si klade za cíl zvyšovat povědomí o dopravní bezpečnosti dětí i dospělých.

Autorka a koordinátorka projektu, paní Markéta Novotná, nám zodpověděla několik otázek. Krátký rozhovor si můžete přečíst níže.

Více informací o projektu a dalších soutěžích naleznete na webových stránkách www.dopravnivychova.cz.



Jak se zrodila postava Nehodáčka? Kdo to vlastně je?

Nehodáček je jediná postava projektu Markéty dopravní výchova, která nemá reálný základ. Ostatní postavy fiktivního městečka Střeštěnov se inspiroují skutečnými personami. Nehodáčkovým úkolem je učit o dopravní bezpečnosti a dávat pozor nejen na své kamarády, ale také na dospělé obyvatele městečka. Vystupuje zde jako takový duch, superhrdina – kromě toho, že se neustále všemi možnými způsoby snaží zamezit nehodám, neumí být na více místech současně. Zajímalo nás, jak si děti takovou fiktivní postavu představují a jakým způsobem ji ztvární, zda se například nechají inspirovat známými komiksovými postavami, nebo vymyslí něco úplně nového.

Která část projektu děti bavila nejvíce?

Podle bohaté zpětné vazby pedagogů děti velmi bavila zejména výtvarná část tvorby nadpřirozené postavy. Vyřadily se při malování pastelovými

barvami a například při dozdobení reflexními prvky. Dětem v mateřské školce se také líbilo slovo Nehodáček, které neznaly, takže spolu vymýšlely a povídaly si o tom, kdo by to vlastně mohl být. Jeho postava dokázala vzbudit opravdu velkou zvědavost.

Splnila soutěž Vaše očekávání? Chystáte do budoucna podobné aktivity?

Od prvního kola vše zatím graduje, poměrně rychle nám přibyl nový partner, nová soutěžní kategorie a nový formát celé soutěže – příští kolo s názvem *Cestování s prarodiči* začne 17. září a tentokrát proběhne celorepublikově, takže soutěž můžeme nabídnout všem. Žákovské práce budeme přijímat do 11. listopadu, za účast jsme moc rádi. Do budoucna doufáme v ještě větší množství přihlášených prací, ale třeba také více parterů, kteří by chtěli poskytnout hodnotnou cenu. Děti by tak měly větší motivaci, účast by pro ně byla ještě lákavější.

ptala se M. Kozáková Pospíšilová

Magdalena Hanková

1. místo v soutěži „Nehodáčkův zlý sen“

Zpátky do minulosti

Nehodáček. Malý superhrdina ve městě Střeštěnov. Má rozcuchané hnědé vlasy, velké zelené oči, červeno-modrý oblek, pláštík a létající boty. Zachránil už několik lidí, děti nebo zvířata a nikdy nezklamal. Pomáhají mu děti ze základní školy, hlavně Markétka a Petřík. Děti ho zbožňují, stejně tak i dospělí.



Malý Nehodáček právě dává pokutu jednomu cyklistovi, který neměl helmu a jel tam, kam nesmí. Najednou začne Nehodáčkovi svítit malé červené tlačítko, které má na rukavici, zmáčkne ho a začne se mu přehrávat na malé obrazovce, co má také na rukavici, reportáž o tom, jak nějaké auto nabouralo do provazu, který drží pohromadě celý most Havárka. Auto nabouralo, protože se mu do cesty připletl nezkušený cyklista vjíždějící na most. Nehodáček rychle vylétá na pomoc k mostu Havárka. Ale doletí bohužel pozdě, mnoho lidí mezitím spadlo do vody a most už je dávno pryč.

Nehodáček je velmi smutný a radši letí zpátky domů. Po cestě ho potkají Markétka a Petřík, kteří si dávali závody na kolech. Ptají se ho, co se stalo a proč je tak smutný. On jenom odpoví, že nezachránil mnoho lidí, protože nějaké auto nabouralo, kvůli tomu spadl celý most a Nehodáček teď letí domů. Markétka a Petřík by mu chtěli pomoci, ale nevědí jak.

Jedou do své skryše, kterou mají na stromě. Přemýšlejí, přemýšlejí, až Markétku něco napadne. Co takhle sestrojít stroj času! Její tatínek byl vědec a jednou takový stroj sestrojil, ale stroj vybuchl. Zbyly však plány, jak stroj času zase sestrojít. Oba běží tedy do tatínkovy pracovny. Hledají plány, až je najdou v šuplíku tatínkova stolu. Důkladně si je přečtou, pak jenom vezmou papír s nákresy součástek a vydají se je sehnat. Řeknou si, že s hledáním součástek jim můžou pomoci děti ze základní školy. Proto jedou na kolech na hřiště, kde určitě děti budou. Všem stručně řeknou, co potřebují, a všichni se vydají dané díly shánět.

Po dvou hodinách konečně všechno mají pohromadě a teď musí jenom stroj času zkonstruovat. Shodli se, že sestrojí stroj času před domem Nehodáčka, protože on jediný dokáže vše napravit.

Tři hodiny jim to trvalo do utáhnutí posledního šroubku. „Máme hotovo!“ vykřikl Petřík a všichni se radovali. „Teď vzhůru za Nehodáčkem!“ zvolala Markétka a běželi bušit na jeho dveře. Nehodáček otevřel a nechápal, co se děje. „Nepovedlo se ti zachránit most ani mnoho lidí a to teď můžeš napravit, sestrojili jsme stroj času, přenes se do doby před nehodou a všechny zachráníš!“ volala šťastně Markétka. Nehodáček nemohl uvěřit vlastním uším. „Moc děkuji!“ radoval se a sedl si do stroje času. Markétka nastavila den, místo a hodinu, Nehodáček začal šlapat, až najednou i se strojem času zmizel.

Objevil se před mostem a viděl také toho cyklistu, který vypadal, že na tom kole vůbec, ale vůbec neumí jezdit. Letěl rychle za ním, zastavil ho před mostem, dal cyklistovi pokutu a řekl mu, ať radši na tom kole nejedí, ať radši chodí nejdřív na dopravní výchovu a dopravní hřiště trénovat. Cyklista na to přikývl a kolo už jenom vedl vedle sebe. Nehodáček byl na sebe hrdý a byl šťastný, za vše vděčil dětem ze základní školy. Hlavně Markétce a Petříkovi.

Když se zase vrátil, tak celé městečko Střeštnov stálo před jeho domem, všichni mu děkovali, objímali ho, slavili s ním, ale nejdůležitější bylo, že všichni byli šťastní, dokonce i ten nemotorný cyklista, který se pak naučil za 5 týdnů pořádně jezdit na kole.

LIBERECKO

v české krásné literatuře XV.

Ruchovci – Svatopluk Čech

Marek Sekyra

Svatopluk Čech (21. února 1846, Ostředek – 23. února 1908, Praha-Holešovice) byl nejen aktivním spisovatelem, ale též cestovatelem. Není proto divu, že zavítal i na Liberecko, konkrétně do Českého ráje, a ve svých dílech také mnohokrát zdejší krajinu vylíčil.



Jeho stopy nalezneme v Rovensku pod Troskami. V městském parku je jeho pomník od Bohumila Suchardy

z roku 1913, na němž jsou vyryty verše „*Tkví věčně v národě, Tvá slova hluboká, ó králi poetů, z Tvých písní otroka*“. Uпоминаá na básníkův pobyt v Rovensku v létě roku 1891. Tehdy bydlel v hostinci U České koruny. *Návštěvu připomíná pamětní deska Boh. Suchardy*. Po básníkovi je pojmenována také ulice k Troskám a jedna ze skalních vyhlídek v lese Bor nad městem. Za pobytu v Rovensku v roce 1891 vznikla jeho sociální črta *V záři pyropů* o bídě brusičů granátů a předčasném skonu Aničky Krouzové, trpící suchou nemocí. Dějištěm črty jsou chaloupky v Rokytnici za pilou, na cestě k Hrubé Skále, čp. 3 a 19:

Vyšel jsem si na procházku do údolí Libuňky. Ode zasmušile strmí fantastické Trosky; zde na táhlém lesnatém návrší v temnu jedlí, sosen a smrků běhají se skupiny divotvárných skalních útesů; s jedné sblíží Hruboskalský zámek pyšně dolů na veselé lázně Sedmihorské; z pozadí vyhledá kuželovitý vrch s bílým kostelíkem Vyskeřským. Na druhé straně pahorky s borovými lesíky a za nimi hrbolatý hřeben Kozákova, jež pověst obetkává leskem báječných pokladů. A hledíš-li údolím k severu, vidíš nekonečná bujná luka,

dědiny v ovocném stromoví, Turnov, sychrovské lesy a nejzáže jako na oblohu vdechnutý modrý stín, obrysy mohutného Ještědu. Věru pochopuji, proč tu krajinu nazvali „Českým rájem“.

Došel jsem dvou osamělých chatrčí pod lesnatým svahem. Jedna je zcela taková, jak je milují básníci vesnických idyll. Ač stará a vetřhá, vyzírá jaksi spokojeně dvojicí svých malinkých oken z hustých úponků révy, které se vinou po bílé pruhované břevnové stěně k nízkému dřevěnému štítu a šedivé doškové střeše. Druhá jest jí sice podobná, ale postrádá té zelené pří-

zdoby a činí vůbec méně příjemný dojem. Ostatně – snad toliko na mne, poněvadž chodě tudy na Hrubou Skálu, seznámil jsem se poněkud s jejím obyvatelstvem.

...

Umínil jsem si, že Anince po svém návratu z Prahy – ubíral jsem se tehdy právě oklikou přes Hrubou Skálu na nádraží turnovské – lékařskou pomoc opatřím...

V knize *Čtyři cykly básní* v oddíle *Z potulek* nalezneme básně *Na Humprechtě*, *Kost*, *Na Valdštyně* a *Trosky*.

NA HUMPRECHTĚ

Na širý taras pyšnou dosud řadou
jdou vzbůru krásné stupně kamenné,
leč tráva s kapradím již po nich kladou
své vějíře a krajky zelené.

A z okrouhlého tarasu se zdvihá
věž oblohouká divně úpravy;
jí nad temenem půlměsíc se mihá,
ač nachýlen již k pádu, rezavý.

Kruh zdobných krokvic ještě místo značí,
kde pjal se pavlán, dávno zetlelý;
již z prázdných oken záhuba se mračí
a ztichlo hrobem sídlo veselí.

Jen přírody tu věčná krása žije:
Kol tarasu hle! bujným skupením
květ šeríku jak zářný mrak se víje
s bříz, habřin, lísek mladým lupením.

...

KOSTĚ

Hrdá Kostí, tvrdá Kostí,
jak se mocně zvedá
v lůně drsných skal a borů
plna síly, plna vzdoru
tvoje lebka šedá!

Do vysoka, do široka
v pyše strmíš chmurné,
nepodajně na vše strany
nastavujíc tvrdé hrany
jako rohy vzpurné.

Co tvá síla strásla s tylá
nepozvaných hostí!
Stála's jako skal tvých duby
vždyť i pro Žižkovy zuby
byla's tvrdou kostí.

...



TROSKY

*Když se jako titanské dva zuby
Trosky zatínají do obruby
mraku černého, jenž vichrem hnán,
často v bouře dunění a jeku
sběry chechtů divou směs a skřeků
slýchá poutník ulekán.*

*Paní dávné hnízd těch nebetyčných,
vnuka s babou, v hádkách ustavičných
svářily se den co den
a dnes ještě v rozbouřeném vzduchu
slýchati je nesmířených duchů
ryk a lání, checht a sten.*

*Báj to není. Pod sesutou branou
zíraje v houšť mraků potrhanou,
v nichž se kmital blesků žár,
slyšel jsem nad strmých bradů čely
přes hloub závratnou, jež oba dělí,
hřímající Trosek svár.*

*Dále příšer hlučná váda zuří...
V tom stín Trosek od pat po cimbuří
bleskem jako v ohni vzplál:
shléd' jsem postavu tam dvojit tmaovou,
prapor s kalichem té nade hlavou,
oně s křížem prapor vlál...*

...

NA VALDŠTÝNĚ

*Po můstku kamenném, kde světců sochy sedé
pnou hlavy zvětralé a zhloubi tyčí les
dav štíhlých, strmých pňův a větví rásnou směs,
jež kolem v propasti noc zelenavou přede,
jsem vešel v nádvoří, před kaplí kroky stavil
a „Hle, tu pěvec Máje!“ průvodce můj pravil.*

*Jak náhlý blesk to slovo padlo v moje dumy –
jáť lesní jenom vděk tu hledaje a rumy,
jsem zapomněl, že skryt je v těchto troskách skvost
mně předrahy, ač lesk mu kalí pochybnost.
Tvář světce uslechtilá z kaple na mne zírá
svým okem hlubokým, jenž divnou dumou zpít:
v něm zář je blouznivá i cos jak slzy třpyt,
a jemná zármutku jej chmura obestírá,
zřít jako z daleka, jak z tajemného snu
a jímá duši mou až k nejhlubšímu dnu –
Toť, Hynku, pohled tvůj! Opásán drsnou koží,
Jan Křtitel pouště té, sníš divný sen tu boží.*

...



V knize *Robáči na Sioně a jiné zlomky* pak nás zaujme báseň *Čertova ruka*:

ČERTOVA RUKA

*Ve skal pusté směši
mezi lesy
zbožný kmet si našel stan,
lože z mechu
upravil si v šeru jeskyně
a hůl s křížem zatkl na balvan,
v divě hotov pustině
Bohu sloužit k poslednímu dechu.*

*Než, kdy modlitbu svou dokonál
a noc první hroužila ho ve sny,
náhle v lůně skal
chechtot rozlebl se děsný —
to sám arcivrah
vyhoupl se před jeskyně práh
a tak zařval ve strašlivém smíchu:
„Ukolébavku máš slyšet, mnichu,*

*nejlepší, již umím od podlahy brát,
že až skalám v nohy vjede rtuť
a že nadobro ti zajde chuť,
na Prokopa nového si hrát!“*

*Ihned štíhlé věže skalní,
k oblakům jež málem sahaly,
jako píšťaly
nad varhany týčil infernální,
k nimžto za klávesy
bradla sebral ohromná i tesy
a hned kopytem
třesknuv o pedály,
sřítivší se v propast skály,
rozorané bystrin korytem,
obrovskými drápy vzbouřil v řev a ston
pekelné to organon.*

(Čertovu ruku shlédl S. Čech na svých toulkách Turnovskem r. 1889 a poznamenal si do zápisníku, že má prsty vzhůru a vypadá jako ploutev.)

V knize *Pestré cesty po Čechách* je dílo *Společná cesta* prof. Vojtěcha Bořivoje Kostlivého a Jana Vraného. Nalezneme zde zmíněnu M. Boleslav, Josefův Důl (a prohlídka tamější továrny), cestu k Jizeře, *podivnou Putnu* (tedy hrad Michalovice: tato kulatá, bleskem rozčísnutá, hrozivě nachýlená věž dávného sídla Michaloviců), a v dáli velebný Bezděz s věžatou zříceninou na vyšší homoli, lesnaté pahrbky Baba a Dědek, příkré spadající táhlou stěnu Mužského a špičatý vršek, vystupující jako roh z jeho plochého hřbetu, jako nejzajíma-

vější stafáž pak v pozadí siluetu Trosek, bledě, avšak ostře nad východním obzorem se rýsující. Prazvláštní, fantastický, cizotvárný dojem činí zde v té skromné domácí krajině ony dvě různé, špičaté skály, vypadající s této strany jako dva zuby obrovské pily, nebo jakoby tam v dáli byl ukryt ohromný koráb, vypínající nad obzor na dvou šikmo stojících stožárech dvě tříhranné latinské plachty. Jména vrchů v této krajině bezděky vyzývají k báдавému přemýšlení. Dědek, Mužský, Baba, Panna — odkud se tu vzala celá ta kamenná rodina? Pochá-



zí z pradávných dob, kdy dětinský ještě člověk žil v důvěrném spojení s přírodou a v této skupině vrchů skutečně spatřoval patriarchální rodinu tajemných, oduševnělých bytostí? Či shledala živá obraznost lidu v jednom tom vrchu podobu děda a dala pak i nejbližším vrchům jména k této představě se hodící? Či nářzvosloví to ukrývá v sobě sledy dávného kultu pohanského, upomínajíc na jiné české vrchy týchž nebo podobných jmen: Děda, Babku, Vělbabku atd.?

...

V dáli na severu modral se velebný Ještěd, blíže k východu táhl se hřbet Mužského s lesnatými Hruboskalskými vrchy, před nimiž na kuželovitém pahorku bělal se Vyskeřský kostelík. Jižněji trčely nad obzor divotvorné Trosky a panorama to malebně uzavíraly jiné ještě vrchy a lesy. Zmíněn Šolc, verše. Sobotka, Turnov, práh slavného „českého ráje“.

V téže knize pak v díle M. Brouček na výstavě nalezneme Kozákov:

A kdybyste zašli v kraj kolem sivého Kozákova, jehož skalnatou útrobu pověst lidu naplňuje báječnými poklady, kdybyste tam v tom půvabném Pojizeří, do něhož nejlakoměji se vtírá příboj cizoty, vešli pod omšenou slaměnou střechu pěkně pruhovaných chaloupek, roztomilých napohled hnízdeček trpké chudoby, kdybyste v nich viděli ty zmořené podoby, které sedají od úsvitu do noci u brusišského kola, aby si hlazením těch trpytých kaménků ubíjily nuzný život, a k nimž dostavuje se krutá bida, když jim vysychá tento skrovný pramen obživy: oč že byste jiným šperkem nezdobili sebe a své drahé než tím žhavorudým českým pyropem, skrovným horkými krůpějemi potu a bobužel

i nejednou slzou našich strádajících bratří a sester!

Další oblastí jsou Krkonoše. V knize **Druhý květ** líčí Čech cestu na Sněžku:

Ba, odolám i pokušení, vypisovati své rozličné feriální cesty, ač bych mohl použítí denníku, zachovaného dosud mezi mými sežloutlými papíry o cestě, kterou jsem tuším jako kvintán s mladším bratrem podnikl na Sněžku. Otec, který velmi přál takovým studentským cestám, opatřil nás na ni vším potřebným, zejména také dopisem na jednoho svého známého na Mělnice a radou, více žertovnou, abychom po starém studentském obyčeji tu a tam zaklepali na farách, se svým vysvědčením v ruce. Ale bobužel dal nám též přese všechny mé protesty zhotoviti zvláštní cestovní kabelu na řemenech, kterou jsme měli střídavě nésti na zádech. Byla sice praktická, ale tehdaž kvetla právě nejbujnější po celých Čechách píseň „Ať se pinkl hází“ – proto byl onen vak, svojí úpravou a zejména umístěním na zádech vandrovnickému zavazadlu podobný, krůpějí pelyňku do naší radosti z nastávající cesty. Kus dal nás otec vyvéztí, tuším až za lázeňské místočko Mšeno; ostatní cestu – vyjma asi tříhodinný kus, kdy nás jednou svezl kočí, jedoucí týmž směrem s prázdným kočárem – vykonali jsme pěšky na Sněžku a zpět v osmidenním pochodu. První den vystoupili jsme na Říp a dorazili na Mělník, kde nás vlídně pohostil a po svých vinnicích provedl onen otcův známý, starý poštmistr. Druhý den putovali jsme přes město Mšeno, tehdaž ještě téměř celé ze dřeva vystavěné, pak rozsáhlými, krásnými lesy Bělskými a přes Bakov do Mnichova Hradiště, kde jsme se několik dní zdrželi u strýce. Na to vedla



nás cesta přes Turnov a Železný Brod do Vysokého – nocleh nás obou v hostinci, ve zvláštním pěkném pokoji stál tu dle záznamu v denníku dvacet krejcarů – a odtud přes Jablonec a Rokytnici vzhůru na hlavní hřeben krkonošský. Z několika vět denníku poznávám, jak jsem byl nadšen smaragdovou zelení horských údolí, výše plazící se klečtí, roztroušenými dřevěnými „boudami“, křišťálovými prameny a velikolepou vyhlídkou do Slezska, kterou nám však brzy zastírela hustá, krá-pající mlha, v níž jsme se dále plabočili na vrchol Sněžky. Zapsal jsem si také, že cestou nějaké dámy ze Slezska, konající tu horskou partii v nosítkách, daly se s námi do řeči, vyzvídajíce, odkud přicházíme; soudily prý z našeho divného kroje – měli jsme oba čamarý – že jsme asi hodně z daleka. Po všech cestovních trampotách spokojili jsme se v drahém hostinci na Sněžce polévkou a noclehem na podlaze, kde nám poskytli za lože slamník a hou-ni. Že byly tehdy ještě jiné národnost-ní poměry, svědčí poznámka v denníku, dle níž jsme se – ve svých čamarách! – při večeři přátelsky bavili s nějakými němec-kými studenty Slezáky, kteří mluvili zle o Prusku, blouznili o Praze a uznávali oprávněnost našich českých snah. Poně-vadž i druhého dne mlha tvrdostíně za-stírala proslavenou vyhlídku, sestoupili jsme za deště a větru do Vrchlabí, došli toho dne do Jilemnice a nazejtří nazpět do Mnichova Hradiště, odkud nás po no-vém několikadenním pobytu a odbočce na Bezděz dvoudenní pochod uvedl opět do milého domova.

Hle, neodolal jsem přece zcela pokušení, použítí svého nevydaného studentského cestopisu, na jehož sežloutlých stránkách nalézám i pokusy ilustratorské: vyobra-

zení Řípského kostelíka, silhouettu Mělníka, Bezděz, Trosky, Fridštejn, Malou Skálu a Sněžku. Podrobné náčrtky jednotlivých ornamentů z bezděžské hradební kaple jsou důkazem; jak hluboký na mne učinil dojem zvláště tento zpustlý klenot gotiky.

Leč jak odolati onomu pokušení, když tyto cesty byly tak rozkošné! Toť bylo zcela jiné cestování, než jaké se obvykle provádí nyní, kdy železniční síť již na všechny strany protkala Čechy. Vycházeli jsme za časného jitra, svěží jako to jitra samo, hledíce do širé dálky, před sebou podnikavé a v radostných nadějích jako dobyvatelé neb objevitelé nového světa. A leckdy museli jsme si jeho krás vskutku perné dobývatí únavnými pochody jednotvárným krajem, v úpalu na zaprášené silnici nebo v dešti a vichřici; ale tím více nás pak tesil s některého pahorku náhlý pohled v rozkošné údolí, tím větším požátkem byl po vedru v holé krajině vstup do hustého lesa, kde božsky chutnal doušek z jasné studánky, nebo po bouřlivém nečase zázračné vzplání osvěžené přírody v nové, tím skvostnější kráse. Plně jsme využili všech půvabných krajinných scenerií, byli jsme vděční za každou jen trochu zajímavější epizodu, a večer, dostihše nějakého nám dotud neznámého města, plni zažitých dojmů, uléhali jsme ztrmáceni téměř do úpadu, ale těšice se již napřed, co nového zase uvidíme a zažijeme zítra.

A jak lacino jsme cestovali při svých tehdejších skromných požadavcích! Nejbujnější naše „vyhození z kopytka“ na oné krkonošské cestě bylo v Jilemnici, kde jsme si k večeři poručili guláš; jindy večeřeli jsme obvykle chléb se syrečkem a k obědu stačila nám houska s uzenkami nebo jen ovocem – tohoto jsme ovšem požívali

s dostatek po celou cestu, neboť byla právě doba česání švestek. Pamatuji zejména na lukullský oběd v Tatobitech u Kozákova, kde švarná selská dívka natrhala nám plný klín nejkrásnějších čerstvých plodů a se smíchem odmítla naše krejčary. Zlou trampotou cesty byla nám jen osudná kabelka na zádech a užil jsem jí jak náleží, neboť bratr uvolil se pronést ji každým městem a každou vesnicí jen za tou podmínkou, když ji celý ostatní čas ponesu sám. A před jednou vesnicí, jejíž mládež nás již z daleka vítala písní o „pinklu“, byli bychom málem oba nešťastný vak prostě zůstavili v silničním příkopu.

Podobně píše také ve *Vzpomínkách z cest a života III* v díle Z upomínek na bratra Vladimíra:

Ale čtenáře pramálo zajímají tyto podrobnosti, které jsme si s bratrem až do pozdních let uváděli tolikrát na paměť, s okem zářícím ještě veselými odlesky dávno zažitě rozkoše. Proto pomlčím raději o druhé, ještě delší cestě, kterou jsme spolu, téměř celou pěšky, vykonali až na Sněžku – z Vraného pěkný kousek cesty! Odbudu ji pouhou zmínkou tím spíše, poněvadž jsem v jedné své knize přece nedolal pokušení nastínit její slasti a strasti. K těmto druhým náležela hlavně společná cestovní brašna, k nošení na zádech, kterou všude mládež vítala oblíbenou tehdejší rozpustilou písní o „pinglu“; proto jsem ji nosil raději celou cestu sám za tou podmínkou, vystřídá-li mne Vladimír na průchodu každým městem a každou vesnicí. Byli jsme notně utrmáceni, když jsme sestupovali s krkonošských temen, avšak přece byl bych s radostí ještě vážil odbočku do Abršbašských skal, nebýti rozhodného protestu bratrova. Poukazoval na děravé podešve

svých bot — ale myslím, že se spíše přihlásila opět jeho „domácí nemoc“, ač několikaletým pobytem na studiích již více přivykl cizině a dosti se ošťálel.

V knize *Robák na Sioně a jiné zlomky* v básni *Bez nadpisu* zmiňuje Krkonoše a Milešovku:

BEZ NADPISU

...

*Také po tobě jsem jednou krácel,
Milešovko, dítě odrodilé,
jižto Tater syn svou slzou smácel
hledě slávkových plemen po mohyle.
O mne přece láska k tobě víže,
ana stíníš kolébku mé matky,
pod růží těž planou, tebe blíže,
děda mého spějí pozůstatky.*

*Co však vám je po dědů mých prachu,
co vám Krkonošů modrých krása,
čtítáteť vy v každém almanachu
o slezení sněžná Chimborassa.
Ba, ni to vás nezajímá více,
čtete raděj cestu do měsíce.*

Podkrkonoší zastupuje ve *Vzpomínkách z cest a života* Obrázek z cesty, v němž zmiňuje N. Paku a Studenec:

Za tichého, slunného večera vracel jsem se z toulky po horách k Nové Pace. Krajina přede mnou byla jednotvárná; mírně stoupající stráň, rozdělená v různé čtverce a pruhy rolí, z části teprve zoraných, z části již se zelenajících mladou úrodou. Nikde téměř stromu, nikde živé duše. Jen prostý dřevěný kříž z kleátkem vymikal nad blížkou čáru obzoru, na vršku stráně přede mnou.



*Abych ušel nudě, která z toho obrazu
loudila se do mé duše, urychlil jsem kroky.
Ale když jsem došel křížce, zívalo na mne
opět stejné jednotvárné údolí, beze stromů,
bez života; jen pustá polní cesta plazila se
zvolna po stráni dolů a pak zase do stráně
protějšti, za níž vyčubovala jen strážlivá
báň špitálského kostela Novopackého...*



Třetí oblastí je Máchův kraj. V knize *Tři cykly básní a Sněh* se se zmínkami setkáme hned v několika básních. Zbořený chrám: „Teď vcházím do svatyně. Podobna / je divoukrásné kapli Bezdězu“, Na Říp: „Hle! Na severu / kraj objat horstva širým řetězem / od stínu Krušných hor až tam, kde v šeru / kmit’ Sněžky sněh za dvojným Bezdězem. / Ten velkolepý zástup sterohlavý, / těch kuželů a bání různý tvar, / zřel’s jistě zcela tak, jak mne tu zdraví / svou divnou krásou v dechu modrých par – / jen ssutých věží nespátril jsi věru, / jež divě trčí z jejich ladných čar; Sněh: „... prosvit’ vrchol Milešovky – teď i jiných spousta hor / již až k Bezdězi...“.

V knize *Lešetínský kovář a menší básně* nalezneme báseň *Na Bezdězi*:

NA BEZDĚZI

...

*Jak obra skvostný, velkolepý šat,
ovrouben sinou mlhou na daleku,
kraj širošíř dole rozepjat.
Tu v pestrý háv se pojí hvozdy, luhy,
jím řek se vlní stříbrojasné stuby,
tu na sta skromných výsek v houští sadů,
tu na paborcích pyšné věže hradů...*

*Kdož pomyslí by, tato krása všecka,
ty širé nivy, dálné modro hor,
že údělem jsou nebohého děcka,
jež na ně upírá svůj vlhký zor,
že srděčku, jež v nevoli tu nyje,
vstříc nesčetné tam srdce toužně bije,
že chlapec tento bledý s nuzným šatem
je sirotek po hrdém králi zlatém!*

...

V řadě děl jsou také zmíněny regionální osobnosti, z nichž nejčastěji K. H. Máchy či jeho dílo. Je to např. v knize *Tři cykly básní a Sněh* v oddíle *Modlitby k Neznámému* v básni *Májová*, dále v knize *Satiry a různé črty* v díle *Příchod jara* (citace z Máje) a v díle *Ještě jeden divadelní vlak*, kde je vedle Máchy zmíněn i J. J. Kalina. V *Doplňku veršů* ve *Zpěvníku Jana Buriana* v básni 7. (*Setkání v háji*) je nepřímo zmíněn Máj. Ve *Třetí knize povídek a črt* v díle *Napoleon* nalezneme kromě Máchy také A. Staška, stejně i ve *Čtvrté knize povídek a črt* v díle *Novoroční dostihy*, zatímco v díle *Noc na Supově* je opět Máchy. V knize *Prósa poučná a příležitostná* v díle *Česká literatura* jsou Stašek, J. Arbes v *České Lípě*, I. Geisslová a K. Světlá, v knize *Poslední kniha povídek a črt* v *Brusářských epistolách* opět Světlá.

Tereza Csibová

MLHA

Odrazy odchází.
Vůbec mne nenarazí
v zádech.
Zdvihám se k obloze
neschopně, uboze.
Nádech.

Odlétám potichu
od země, od hřichu
celá.
Vidím tě z nadhledu.
Přistát už nesvedu.
Střela.

Snáším se jako prach
v nešťastných vzpomínkách
tíše.
Průhledná, žárlivá
láska, co nebvává
slyšet.

Chytáš mě do sklenic
jako déšť, jako nic.
Zase.
Takový těžký cit
musí se utišíť.
(Dá se?)

Tereza Csibová

UPROSTŘED

Uprostřed noci
praská led.
Všechno je jednou
naposled.

Život mi stoupá
do krve,
všechno je jednou
poprvé.

Alice Bohdálková

POSEDLOST

Změna barvy, změna citu,
Rydlo čaru prořeže,
Pak odstíny v linorytu,
Štětec z vášně rozmaže

Změna citu, změna rydla,
Mysl mlží, hlava třestí,
Vášeň náhle opadla,
V tratolišti břit si leští,

Můra naše, Zubatá

Jmenuji se **TEREZA CSIBOVÁ**, je mi 19 let a pocházím z Liberce. Letos jsem odmaturovala a nyní začínám studovat obchodní spaněštinu na Jihočeské univerzitě. Poezie je neodmyslitelnou částí mého života, neboť mi pomáhá pochopit svět i sebe samotnou. Kromě básní mám ráda kočky, kresle-

ní, hudbu a městskou turistiku. Jednou bych ráda pracovala jako překladatelka.

ALICE BOHDÁLKOVÁ (2001) je studentka Střední odborné školy pedagogické v Liberci a členka Literárního klubu při KVK v Liberci.



Otevřené struktury bytu

host Světliku
György Mandics

STRUKTURA PRVNÍ: KÓD

Au... ua
auuuuau
uaa
u

křičí vítr dvojkově (binárně)

01...01
0111001
100
1

Podzim programuje
zapalující se les
na konstrukci vrány
na vyhozeném listí
Křičí
SOS -

Geometrie podle divokých husí
kalendář v křoví
konečné termíny
a postrčí hvězdy
vylévá z nich zbytky vody
aby nezmrzly
Šest... pět... čtyři...
odpočítává

uu... ua... u

ten kdo všechny volá

ale s nikým nemluví



STRUKTURA DRUHÁ: OPERACE

Kamínek a kamínek a voda, zákrut řeky
vrstva bahna, vlnolam, železniční most –

Barikáda z kamení mínus šterk, oholené
skály, povodeň, hromadící se led –

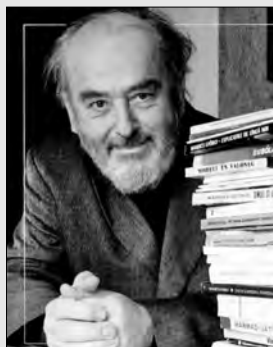
Kamínek zraňuje kamínek zraňuje křemen, to je kámen konglomerátu
drolicí se stěny hory –

V kamínku kamínek, indikátor rozdrcení, hladina stáří –

Kamínek moci znamená ruiny ledovce –

Kamínek pod kořenem, písek, písek
Kamínek podle prvku, to je písek, písek

Přeložil: Milan Hrabal



GYÖRGY MANDICS

Básník, prozaik, učitel, znalec runového písma se narodil 4. 1. 1943 v Temešváru. Vydal několik básnických sbírek, knih s tematikou UFO a sci-fi a odborných publikací. Nejznámějším jeho dílem je obsáhlá kniha

*Zmanipulovaná revoluce o zákulisí porážky Ceaușesca, která byla přeložena do mnoha jazyků. Zveřejněné básně jsou vybrány ze sbírky *V hledání rodné země*.*

foto: T. Szántó György



Spisovatel Ladislav Muška 90!



Spisovatel, publicista a operní zpěvák Ladislav Muška se narodil 17. září 1928 v Semilech. Ve svém povolání následoval otce a vyučil se sladovníkem. Při zaměstnání vystudoval v Praze operní zpěv a v letech 1951 až 1989 byl členem ústecké opery. Ze sboristy se postupně stal sólistou, později působil mj. jako dirigent scénické hudby a sboru.

V literatuře debutoval povídkou otištěnou v roce 1956. Své články a recenze publikoval v řadě českých i zahraničních časopisů a novin (Literární noviny, Host do domu, Plamen, West Today aj.). Rozhlas vysílal jeho povídky, pásma a dvě rozhlasové hry. Od roku 1970, kdy byl zničen náklad knížky *Pátého dne stvořil rybu*, měl zákaz publikovat, a ten trval prakticky až do roku 1989. Jeho divadelní hra *Pihovatá princezna* byla uváděna pod pseudonymem.

V letech 1983 až 1991 psal anonymně pro ústecké divadlo cyklus představení pro děti *Pojďte si hrát*.

V roce 1989 inicioval obnovené vydávání zakázaného časopisu Severočeský dialog, jehož vydávání však vydrželo jen dva roky. Nepřízeň osudu ho provázela i nadále: již vysázená knížka *Hvězdy přicházejí později* nakonec nevyšla, protože Severočeské nakladatelství bylo zrušeno.

Jeho literární tvorba je spjatá se severem Čech. Problémy (nejen) této oblasti zachycuje především v nejnovějších románech (např. *Divotvorce* z roku 2017). K dnešnímu dni vydal knižně 34 titulů. Z nich nejúspěšnější (co do počtu vydání) byly *Pohádky z Hubaté pohody* (dvě vydání) a sbírka autentických zápisů *Vázení truchlící a ostatní hosté*, jež dosáhla již čtyř vydání! Sbírkou obsahuje komické výroky ze smutečních projevů při pohřbech, na nichž Muška působil jako zpěvák.

Prozaická díla Ladislava Mušky byla oceněna v různých soutěžích. V roce 1987 získal cenu J. Wolkera, ale když se zjistilo, že jde o zakázaného autora, kniha nevyšla. Dalšího vítězství dosáhl v soutěži Praha – evropské město v roce 2000. Je držitelem ceny Havrana za nejlepší detektivní povídku, v roce 2009 získal Cenu Jiřího Marka za nejlepší detektivní knihu roku. Je členem Obce spisovatelů ČR, Syndikátu novinářů, Masarykovy akademie a Csanovské společnosti.

V roce 1990 založil Severočeský klub spisovatelů (SKS), který se následně

stal pobočkou tehdejší nově vzniklé Obce spisovatelů (OS). Členy klubu byli spisovatelé z celého tehdejšího Severočeského kraje. V únoru 1995 získal SKS právní subjektivitu a stal se kolektivním členem OS. V lednu 2000 – v návaznosti na nové krajské uspořádání ČR – spisovatelé z Liberecka založili vlastní spolek (KAL). Nicméně neformální kontakty mezi členy obou spolků tím přerušeny nebyly, někteří liberečtí autoři jsou dokonce členy obou klubů.

Ladislav Muška je po celých osmdvacet let existence SKS voleným předsedou. Z mnoha jeho aktivit v rámci klubu zmiňují alespoň jeho neocenitelnou lektorskou pomoc novým auto-

rům, kterým tak usnadňuje vstup do literatury. Muškova obětavá práce pro spisovatelský spolek, jehož veřejné akce obohacují kulturní život regionu, byla v roce 2003 oceněna Cenou primátora za přínos ústecké kultuře.

Ani vysoký věk a ne zcela pevné zdraví tomuto pracovitému spisovateli nebrání v jeho celoživotní lásce – psaní literatury. Rovněž nepřestává psát do novin a časopisů, věrný svému přesvědčení, že to je „způsob, jak se vyjádřit k problémům doby“.

Přeji Ladislavu Muškovi ještě hodně sil a dobrých múz k další úspěšné tvorbě.

Milan Hrabal
místopředseda SKS

Vyprávění o člověku



Prolog:

Je mi zatěžko mluvit o humoru. Člověk řekne slovo humor, a v deseti blavách vznikne deset představ – každá jiná a každá světlavě uplatňující svá vlastní práva a stejně světlavě popírající práva představ druhých a odlišných. Pojem

humoru je široký a stejně různorodý, jako je pojem hudby... .. My všichni jako bychom se domnívali, že humor je deformace a degradace. Naopak. Humor je a musí být tvarově krásný a čistý, neponižuje, ale přibližuje a povznáší... ..

(Miroslav Horníček, Karlovarský lázeňský časopis č. 6/1962.)

Mnohé dění, zejména v kulturní sféře a nejen tam, se prolíná jednak ve znamení tak zvaných „osudových osmiček“, ale také ve znamení sta let od vzniku Československé republiky. A nic nevádí, že je dnes z této republiky necelá polovina, když byla nejprve odtržena po druhé světové válce Podkarpatská Rus a později, v roce 1993 se osamostatnilo Slovensko. V kontextu letošních výročí se





připomíná celá řada osobností, pohřichu však převážně z politické sféry. Byl bych jenom nerad, aby množina osobností spjatých jak se vznikem, tak i existencí republiky vůbec, byla okleštěna o některá jména těch, kteří v průběhu dějin této země, dějin, jež byly poznamenány dvěma totalitami, a žití z těchto důvodů nebylo z nejlehčích, tu byli s námi a pro nás. Byla jich celá řada – těch, kteří nám svým dílem, kumštem, pomáhali tíhu doby nést i snášet, a ještě i rozdávali smích. Jedním z nich byl člověk, který s gustem tvrdil, že je jen o necelé dva týdny mladší než republika. Miroslav Horníček, narozený 10. 11. 1918. Člověk, který rozdával chytrý a vlídný humor, který se rozdával celý, ačkoliv v jeho duši byl těžký balvan – nikdy se nepřenesl přes tragickou smrt svého syna.

Proto jsem uvítal, když jsem byl osloven se zřetelem na můj vztah s Miroslavem Horníčkem, zda bych o něm něco nenapsal. A bylo i zadáno téma – *Humor Miroslava Horníčka*. Což by se dalo odbyť například citátem z jeho článku pro Karlovarské lázeňské noviny, který jsem použil jako prolog k této statí, nebo několika frázemi či klišé, například – sarkastický, ale neublížující, chytrý ale nikoliv prvoplánově, nýbrž moudrý a prodechnutý jedinečnou člověčinou. Nebo na toto téma sepsat pojednání v rozsahu doktorské disertační práce. Což je úděsná představa. Možná ani ne tak pro případného čtenáře, jak spíše pro mne, neboť zrovna tak jako kolega Rudolf Křesťan nemám k takové práci jeden z předpokladů, „hezky česky“ řečeno – ten správný *sitzflajš*. Nehledě k tomu, že už kdysi

jedna taková výtečná práce, a to z pera Vladimíra Jušty, vyšla v roce 1989 v nakladatelství Československý spisovatel.

Byla zmíněna má spolupráce a moje přátelství s Miroslavem Horníčkem. Pokud vůbec taková slova, takovýto pojem mohu já, regionální psavec bez *sitzflajše*, vyslovit či napsat. Snad mi to bude odpuštěno. Na různých besedách jedna z prvních otázek, která bývá cílena právě na tuto oblast, zní, jak že jsem se to s Miroslavem Horníčkem seznámil a potkal. Odpovídám, že díky mé těžké dopravní nehodě počátkem sedmdesátých let (minulého století). Miroslav Horníček však u toho nebyl, ten do mého života vstoupil až o několik měsíců později, a to prostřednictvím knížek *Listy z Provence* a *Dobře utajené housle*, které mi v chomutovské nemocnici půjčila paní Petra, sekretářka primáře chirurgie. Do té doby byl pro mne Miroslav Horníček jen herec, sekundující moudrému klaunovi Janu Werichovi.

Listy z Provence byly první, *Dobře utajené housle* následovaly o něco později. Obě tyto knížky, respektive Miroslav Horníček jejich prostřednictvím, způsobily, že ač fyzicky silně zdemolován, s mizernými vyhlídkami na normálnější životní fungování, jsem se tenkrát – nejprve psychicky, dokázal znovu postavit na nohy. Když jsem se na nohy dokázal nakonec postavit i v reálu, byla mi odebrána sádra z rukou a znovu jsem se naučil držet v ruce pero, odhodlal jsem se Miroslavu Horníčkovi napsat dopis, ve kterém jsem mu poděkoval za to, že jeho knížky mi pomohly opět nastoupit do vlaku jménem *život*.

To vše se odehrálo v roce 1972 a odpověď Miroslava Horníčka přišla až po dlouhé době a byla v ní slova o tom, že můj dopis pro něho mimo jiné, byl „...ruka podaná na dálku.“ Znalci života a díla Miroslava Horníčka zcela jistě vědí, proč taková odezva. V té době točil pro televizi *„Písaře“*, v té době mu zahynul syn.

Dlouhá léta byl náš kontakt jen korespondenční, domlouvání termínů osobního setkání z různých důvodů ať na jedné, či druhé (nejčastěji i třetí) straně, braly se vnuvěč. A tak až, tuším, v roce 1981 jsme se potkali u Miroslava Horníčka doma, v pražské Hradešinské ulici. Pak už to šlo snadněji, zejména po mém přestěhování do Liberce, odkud to bylo do Kytlice na Horníčkovu chalupu blíž. Tam při našich debatách o všem možném (a někdy i nemožném), vykryštovala někdy v roce 1987 myšlenka zrealizovat v Liberci pořady, jakási setkávání, (dnes se tomu říká *talk show*). Ale jak pro nás, tak i pro hosty a posluchače, to byla skutečná setkávání a setkávání se. Tento duch, atmosféra přátelského setkání, zmíněným pořadům, které se jmenovaly *„Přijďte k nám pobejt“*, později pak *„Povídání o naslouchání“*, byl vtisčen právě Miroslavem Horníčkem, jemuž zpočátku jako partner sekundoval herec DFXŠ Jiří Zapletal.

Miroslav Horníček cyklus v srpnu 1987 zahájil, několikrát se osobně i zúčastnil. Naposledy jsme spolu účinkovali na scéně libereckého Experimentálního studia 1. října 1997. Po celo tu dobu, dalo by se říci jakési nenápadné super-vise, jsme byli v kontaktu. Byl zvědavý, jaké mám hosty, konzultovali jsme různá



témata, dramaturgii. To vše vlastně formou jakéhosi – na první pohled – nezávazného povídání si o ledasčem. Nementoroval, nekritizoval, případné chyby (a nebylo jich málo...) dokázal s humorem jemu vlastním i vlídně „pochválit“. Setkávali jsme se i později, kdy už nežila paní Běla a on byl velmi, velmi nemocný a byl v laskavé péči, v přívítivém „asylu“ u Marešů v Liberici. Ale nemocné bylo jen jeho tělo. Až do svého odchodu na Olymp srandistů a klaunů, se zajímal o osud našeho „dítěte“ – pořadu, který od roku 2001 nesl název *„Dětky – plochy poznání“*. Tento projekt skončil v roce 2013 po 26 letech existence a více jak dvou stovkách pořadů.

Á propós paní Běla – „posteskl“ si mi jednou Miroslav Horníček, že kdykoliv pracuje, píše, a požádá paní Bělu například o uvaření kávy, má ona najednou plno jiné práce. I vytkl jí:

„Bělo, ty už mě nemiluješ...“

„Ale Mirku, po tolika letech – miluješ, nemiluješ – prostě tě mám ráda.“

„No vidíš, a v tom je mezi námi ten rozdíl. Já tě miluju, ale rád tě nemám...“

Excelentní ukázka brilantního, situačního humoru Miroslava Horníčka a jeho slovního klaunství. Toužil být klaunem. A také jím byl – plnokrevným, nikoliv cirkusovým šaškem, ale klaunem moudrým a bytostně lidským.

Tak nevím – toto pojednání mělo být o humoru Miroslava Horníčka a ono mi to uteklo někam do vzpomínky. Patrně nedokážu o člověku, kterého jsem ctil a měl ho rád, nějak bádat a pitvat se v jeho práci. Mohu jen vyprávět. O někom, kdo mě mnoho naučil – o divadle,

dramaturgii, konferování, vedení rozhovorů, ale i o psaní a o životě. To vše bez mentorování, poučování – stačilo být při tom když „pracoval“ i jenom *být s ním* a spolu u sklenky vína, šálku kávy, tiše mlčet.

Pokud bych měl tedy vyprávět, bylo by to vyprávění o mistru bonmotů i jedinečném glosátoru situací, které se třeba jen mihly kolem nás, avšak bylo by to především vyprávění o Člověku.



Bylo by to vyprávění o autorovi a tvůrci humoru nejen situačního, ale především humoru vlídného, lidského, moudrého a léčivého. Bylo by to vyprávění o spisovateli, klaunovi a herci, nebo jak to krásně shrnul Ján Roháč – *přísticím klaunovi*. Bylo by to vyprávění o někom, kdo mi dal strašně moc do života právě svým kumštem, svým způsobem myšlení, svým lidstvím, svou erudicí. Bylo by to vyprávění o jedinečném a moudrém klaunovi, ale také o člověku, který o sobě a své práci dokázal pochybovat.

V možné epické šíři textů takového pojednání, laborátu o „humoru Miroslava Horníčka“, se však skrývá ale jedno nebezpečí – a to, že by se nakonec

mohlo ono klaunství a člověčina, v takové obrovské kupě slov a definic, vytratit. Jsem přesvědčen, že napsat jakési obsáhlé pojednání na téma *Miroslav Horníček a jeho humor*, může jen ten, komu nevadí nacpat člověka i s jeho dílem a životem do škatulky, a co přečnívá, odsekat. Něco takového je zhůvěřilost zrovna tak, jako osekání košaté koruny stromu, jenž přinesl nádherné ovoce člověčiny. Protože Miroslav Horníček, přes všechnu svou osobní tragiku

a bolest, se nikdy nezpronevěřil tomu, co kdysi napsal pro Karlovarský lázeňský časopis, a co jsem vytkl jako úvod této vzpomínky. A tak, má-li být splněno zadání, nezbyvá mi než říci: ano, humor Miroslava Horníčka byl a zůstává ... *tvarově krásný a čistý, neponižuje, ale přibližuje a povznáší...*

Mám toho moc na srdci, co mu dlužím já, co mu dlužíme všichni ostatní. A tak alespoň malou, symbolickou splátku tohoto dluhu a poděkování:

RŮŽE PRO KLAUNA

Miroslavu Horníčkovi

Díky

Ještě jednou díky a růži do manéže

Čas a věk

Obloukem klauny jistě obchází

Klaun nedbá

Že odchodů vždy o jeden je více

Než suverénních i klopýtavých entrées do manéže

Je darem klaunství

Co dýchá krásnou člověčinou

A nenabízí nikdy víc- a taky méně, než

Jak popadnout života smutky za otěže

Pochopit dary niterné co v drobném nepominou

A dobré jsou, jak pramen živé vody

A tak růži díky klaunovi házím do manéže

Ze srdce s láskou

A děkuji mu za příchody...

Post scriptum:

Letos, v únoru 2018, uplynulo již patnáct let od úmrtí Miroslava Horníčka. Možná je to dáno mou osobní zaujatostí pro tohoto člověka a pro jeho umění, ale vskutku mne dost mrzelo, že

připomenutí odchodu takové osobnosti, bylo pohříchu málo. Snad v listopadu, až si budeme připomínat 100 let od jeho narození, to bude přece jen trochu jiné.

Stanislav Kubín



Česká slečna Marplová z Varnsdorfu

Dvě úspěšné knihy varnsdorfské spisovatelky Marie Rejřové – novelku *Kdo má pod čepicí* a detektivku *Kdo jinému jámu kopá* – spojuje postava učitelky Josefíny Divíškové, čtenáři i kritiky považované za českou obdobu slečny Marplové. Nedávno nakladatelství Mystery Press poslalo na knižní pulty další pokračování nazvané: *Komu straší ve věži*.

V českém městečku Brodu se blíží volby do místního zastupitelstva. Vše probíhá v poklidu až do chvíle, kdy do místní hudební školy nastoupí nový učitel Jakub Stehlík. Od té chvíle se začínají objevovat nepříjemné stopy z minulosti. A s tím se kupí otázky: Kdo je vinen smrti Jakubovy matky? Souvisí s ní loupež v klenotnictví? Má s tím vším něco společného brodský starosta Jaroslav Jiroušek? Kdo má zájem, aby nic z toho nebylo zapomenuto? Co znamená králičí tlapka v pouzdře na trumpetu a jaké tajemství skrývá zahrádkářská kolonie za městem?

Případu se ujímá učitelka Josefína Divíšková a snaží se přijít na kloub událostem starým několik desetiletí. Musí se spolehnout na svůj důvtip a schopnost zvládat vše s nadhledem, současně nemůže pominout svérázného komisaře Tvrdíka. S ním je obtížnější komunikace mimo jiné proto, že kolem Josefíny (jež mu není lhostejná) se stále častěji objevuje pohledný učitel Stehlík.

Kladem vyprávění Marie Rejřové je cit pro dávkování napětí a humorné nadsázky. Příběh dokáže „vyšponovat“

a vzápětí odlehčit, vše uvěřitelným způsobem. K tomu jí pomáhá dobře odpozorovaný život v malém městě, znalost povahy lidí zejména v kantorské profesi. To že autor recenze měl pocit, že počáteční scéna v brodské umělecké škole je opsána ze školy v jeho bydlišti, je toho nepochybným důkazem.



Přitom se ale snadno může stát, že se obdobný pocit dostaví i u čtenářů z jiných měst. V detektivkách Rejřové je totiž všechno docela „pravdě podobné“. Nejpodstatnější je, že jde o svižné a zároveň inteligentní čtení, při kterém se čtenář nemá čas nudit.

Lze říci, že autorka se každou svou novou knihou zdokonaluje ve spisovatelské profesi. Naděje, že Marplová a Divíšková budou v budoucnu skutečně rovnocenné kolegyně, je tedy zatím reálná.

Milan Hrabal

Konec starých časů

Jaroslava Žáka a Tomáše Syrovátky



Dramaturg Divadla F. X. Šaldy Tomáš Syrovátka dostal do ruky obšírné knihy Jaroslava Žáka, které byly napsány v čase, kdy autor nesměl publikovat. Je to román *Konec starých časů* a jeho pokračování *Na úsvitu nové doby*, jež vyšlo prakticky bez odezvy až v roce 1993. Příběh se odehrává v imaginárním Pepově Týnci 25. února 1948, kdy se vše rychle mění.

Jaroslav Žák, narozený v roce 1906, byl středoškolský pedagog a spisovatel, napsal humoristickou knížku *Študáci a kantorů*, režisér Martin Frič podle jeho knih natočil slavné filmy *Škola*, *základ života*, a *Cesta do hlubin študákovy duše*. V roce 1948 ho akademik Ladislav Štoll vylučuje z literatury, aby mládež nekazil recesismem, až roku 1959 vychází *Bohatýrská trilogie* a v roce 1960 autor umírá.

Režisér Šimon Dominik, narozený roku 1981, inscenuje na scéně Malého divadla v Liberci rozhodující „bitvu“,

kteří se v realitě výsledku pranic nepodobá. Maloměstské jeviště Karla Čapka má několik poloh, nahoře se v kóji s červeným světlem objevuje místní rozhlas, vedle ní se nachází kolotoč. Kostymérka Petra Krčmářová vystihla původní styl oblečení, pes – Jan Jedlinský má na hlavě kožešinovou čepici, vrchní Mádl – Václav Helšus se v obleku chová distinguovaně, profesor Šošolka – Tomáš Impseil pod záminkou revoluční schůze láká někam studentku Álu – Michaela Foitová, ale přijde o část kalhot.

Režisér na začátku a na konci přidává k početnému davu herců ještě další aktéry v nasazených maskách. Většina herců je obsazena v několika rolích. Studentka Ála několikrát strhává šaty a láká partnera ve spodním prádle, ale muži mají jiné problémy. Štěpánka Prýmková hraje její matku, ženu v domácnosti, i soudružku kynoložku, jejího otce lékárníka ztvárnil Martin Polách, a i když je v rodině celkem rozumný, jako milicionář uvažuje jinak. Breburdová, uklízečka – Michaela Lohanská j. h. marně uklidňuje Breburdu, železničáře – V. Helšus, co si vždycky vybral špatnou stranu. Áda Servít, svazák – Tomáš Váhala ví, že co se děje, by mu mělo přinést prospěch, ale co kdyby. Vlády nad maloměstem se tak ujímají Cholévka, bolševik, a školník Kolda – Martin Stránský, bolševik Hasenvogel, též milicionář – Jaromír Tlalka, a Jandl, bolševik – Přemysl Houška, kteří když už jsou si jistí, pevně velí



psu Flotýnkovi. Eman Pancíř, též Don Barcelona – Tomáš Holý, j. h. nakonec ve švédské bedně najde štěstí. Nejvíce mě překvapili prokletý básník Rožé – Michal Lurie, Trtílek, jeho pomocník a recesista – Petr Hanák a Blanka – Markéta Coufalová, kteří hlásají v bouřné době něco docela jiného než ostatní. Dana, medička – Eliška Janstová s rozměrnou baretkou a modrou esčeeemáčkou košílí pod fotografií Beneše a Stalina konstatuje, že cena peněz se bude minimalizovat, až zanikne. Trochu mě při poslechu zamrazilo. Z humoristického románu vznikla

žertovná férie, režisér a dramatik události znají pouze zprostředkovaně, bez emocí, a díky tomu mohlo vzniknout divadlo, které si utahuje ze všech, padni, komu padni. Překvapilo mě množství mladých lidí, tohle přece se jich už bezprostředně netýká, ale herci hráli i o sobě. Je to opravdu zajímavé představení, první, v němž jsem viděl konkrétní den, „vítězný“ 25. únor.

Hra měla světovou premiéru 13. dubna 2018, viděl jsem reprízu 24. dubna. Přijďte se na slavné chvíle s hořkým koncem podívat.

Otto Hejnic

„Severská“ krimi ze Šluknovska

Název románu Daniela Petra *Sest-
ra smrt* (vydalo nakladatelství HOST) sice není originální (čtenáři Světlíku si

vzpomenou přinejmenším na stejnojmenné fantasy Marie Rejfové, o kterém jsme před časem ve Světlíku psali),

ale obsah originální nepochybně je. Podtitul slibující, že Daniel Petr napsal „severskou krimi ze severu Čech“, láká do Šluknovského výběžku na dobré čtení.

Kriminalista Václav Rákos vyšetřuje v nemocnici v severočeském Rumburku okolnosti smrti pacientky, která zemřela na otravu metylalkoholem. Zdá se, že se stala obětí vraždy. Rákos je přesvědčený, že její smrt souvisí s případem zdravotní sestry obviněné z otravy několika pacientů draslíkem. Zanedlouho poté je v nedaleké Doubici zavražděn zaměstnanec národního parku. Stopy míří k Miloši Bjelejovi, válečnému zločinci z války v Jugoslávii, jenž v Čechách před léty působil jako vojenský poradce. Jenže: Bjelej už nežije. Václav Rákos zjišťuje, že vraždy v Rumburku a okolí mají mnohem temnější pozadí, než se zpočátku zdálo.

Daniel Petr se ve svém románu neveze na bulvární vlně, kterou případ soudem dnes již osvobozené zdravotní sestry vyvolal. Jeho vyprávění je srovnatelné s tím nejvyšší kvalitou v žánru krimi a navíc nese prvky thrilleru. Autor naplňuje pověst dobrého vypravěče,

kterou si získal například svým románem *Straka na šibenici*. Spletitý děj má sice řadu postav, ale vše do sebe zapadá



a napětí graduje až k rozuzlení. Bloggeři i recenzenti se o této „severské krimi“ vyjadřují pochvalně. Rád Petrovu novinku doporučuji nejen čtenářům daného žánru.

A tady naleznete ukázkou, která by vás mohla naladit: https://issuu.com/host-brno/docs/sestra-smrt-1417_issuu.

Milan Hrabal

Za básníkem Augustinem Skýpalou

Posledního června letošního roku zemřel ve svém pražském bytě pozoruhodný český básník a publicista Augustin Skýpala.

Narodil se v Jarově u Valašského Meziříčí 22. 11. 1920. V letech 1946 až 1982 pracoval v různých českých nakladatelstvích. Pro své politické postoje

nesměl od roku 1969 publikovat, ani pracovat jako redaktor. Proto byl přerazen do oddělení merkantilních tiskovin. Jeho již vytištěná básnická skladba *Podzim s Diogenem* byla zničena. Po roce 1989, kdy se mohl vrátit do oficiální literatury, se tato skladba dočkala několika vydání. Kromě toho

vydal dvě zásadní sbírky *Nebe pro pěší* a *Město, můj Getsemanských sad*. V té době také hojně publikoval v časopisech. Nepřilíš rozsáhlé básnické dílo tohoto skromného a pokorného básníka je osobité a originální, jiskří humornou nadsázkou, sebeironií a v těch

nejlepších básních je nadčasové. První ukázkou z jeho díla jsem vybral ze zmíněné básnické skladby, báseň, kterou uzavírám tuto malou vzpomínku, pochází z jeho pozdní tvorby, která zatím nebyla knižně vydána.

Milan Hrabal

Běž si či neběž stejně běžíš k šípku
v závodech s časem je třeba odpočívat
Šetři si dech
Před cílem bývá nutné přidat

Hlupák si myslí že unikne smrti
bude-li stále mluvit v množném čísle

Buďte jak zub co přechká váš jazyk
a jako vlas co přechká vaši hlavu

1968



*Augustin Skýpala
ve svém pražském bytě.
Foto: Milan Hrabal*

VANESSA, MÁ KOČKA SIBIŘSKÁ

Miluje vás vděčně ta malá nemá tvář,
máte-li pro ni dlaň a na ní rybí mls
a v rohu křeslo, kde sedá na polštář
a dívá se vám skrz,

skrz vaše divné nemotorné tělo,
jež není kocour, sosna ani bůh,
bůh s malým b, k velkému nedospělo,
koťátko lehké jak odhmotnělý vzduch.

O hmotě potichu, aby nás nepozřela.
Upřímně míním to kotě nepřezít.
Ono mi radí: vyměňme si těla,
přijde ti lehké dát se zpopelnit.

9. 3. 2003

100 let
ROK 2018

Rok Republiky

přednáška
s módní
přehlídkou

Co se nosilo

v době první republiky

Do roku 1918 se české
krajčovské firmy oriento-
valy na Vídeň, ale po vzniku
republiky se jejich pozornost
obrátila na Francii. Paříž se stala
synonymem kvality a elegance.
Krojčí a návrhář navštěvovali paříž-
ské módní přehlídky a semináře.
K nejznámějším oděvním závodům
u nás patřily módní domy Hany Podol-
ské a Oldřicha Rosenbaumy. Přednáška
nabídne přehled o módních trendech
totoho období.

host: PhDr. Eva Uchalová
historička umění, autorka několika publikací

**29.
října
2018
18.00 h**

Krajská vědecká
knihovna
v Liberci
Velký sál
(2. p.)

Projekt je podpořen
Fondem rozvoje SML

Naše vědecká
přednáška 2018



kolibřík

čtenářský klub
pro nejmenší

pro rodiče
s dětmi
do 5 let

Zveme maminky a tatínky na rodičovské
dovolené, kterým klub nabízí tvůrčí využití
volného času s dětmi.

- čtení
- pohybové úkoly
- výtvarné dílničky
- procvičování jemné motoriky

Krajská vědecká knihovna v Liberci
Knihovna pro děti a mládež (3. patro)

Každé první
úterý v měsíci
(10.00–11.00 hod.)

S knihou
do života

PROSÍME VÁS O PŘÍHLÁŠENÍ.
KAPACITA KLUBU JE OMEZENÁ
kolibrik@kvkli.cz, 482 412 162



SLAM

poetry

LIBEREC

kvalifikace Mistrovství ČR 2018

30. 10. 2018 / 19.00 hodin

— kino Varšava —

KNIHKUPECTVÍ
FRYČ
ANTIKVARIÁT

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

kino Varšava
místo pro vás...

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

e-mail: library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Kruh autorů Liberecka (KAL)

e-mail: sekysra@kvkli.cz

http://www.kruhautoruliberecka.cz/

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

Vedle vrcholků krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června
V zámku bylo práce a běhu o překot. *Blázniviny se rozsévají*
Pamatuji to jako dnes, ač od té doby uplynula třetina století.
Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li mítí!
Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there.
Die Welt ist alles, was da ist.
A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha.